

Stockholm Vatten och Avfall
Hållbarhetsredovisning 2019

Tillsammans för världens
mest hållbara stad

STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

VD har ordet

Stockholm Vatten och Avfall är en viktig aktör i utvecklingen mot ett mer hållbart samhälle. Vår vision ”Tillsammans för världens mest hållbara stad” uttrycker vår ambitionsnivå för hållbarhetsfrågorna. Vår verksamhet berör alla stockholmare varje dag, dygnet runt. Vi har en och en halv miljon kunder som vi dagligen levererar våra tjänster till. I arbetet med att nå vår vision öppnar vi för samarbeten och ger stockholmarna möjligheterna och kunskapen att medverka till en bättre miljö.

Vi är en samhällsbyggare i framkant och en förutsättning för ett Stockholm som växer och utvecklas. För att trygga framtidens leveranser finns ett behov av kapacitetsökning inom alla områden. Stora investeringar görs därför i utbyggnad och förnyelse av avloppsrening, vattenproduktion och avfallshantering. Arbetet fortsätter för att engagera och möjliggöra ökad återvinning och återbruk.

Under 2019 har vi tagit fram nya bolagsmål som går hand i hand med visionen. Kortfattat innebär de att vi ska leda vatten- och avfallsbranschens utveckling med hållbara, innovativa och kostnadseffektiva lösningar. Vi ska inspirera och förenkla för stockholmarna att göra aktiva och hållbara val. Vår verksamhet ska vara resurspositiv och vi ska nå nollvisionen om oplanerade leveransstörningar. Perspektiven ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet går som en röd tråd genom bolagsmålen.

Stockholm Vatten och Avfall står väl rustade för framtiden, vi har tuffa utmaningar men höga ambitioner. Just nu pågår flera stora projekt för att trygga en hållbar vatten- och avfallshantering i ett växande Stockholm. Vi bygger ut och moderniserar Henriksdals reningsverk till att bli en av världens mest moderna avloppsreningsanläggningar och vi har tagit första stegen mot att öka produktions- och leveranskapaciteten av dricksvatten. I Högdalen har bygget av en modern avfallssorteringsanläggning just påbörjats. För att lyckas måste vi hjälpas åt. Med nya, innovativa lösningar, hög tillgänglighet och samverkan – med stockholmarna och andra aktörer – ska vi tillsammans arbeta för att Stockholm blir världens mest hållbara stad.

I vår hållbarhetsredovisning presenterar vi vår verksamhet, vår vision och våra mål, vilka framtidens utmaningar är, vilka som är våra viktigaste hållbarhetsfrågor och hur vi arbetar med dem. Fokus ligger främst på miljö och sociala frågor. För en ekonomisk redogörelse, utöver det som redovisas i denna rapport, hänvisar vi till vår årsredovisning.

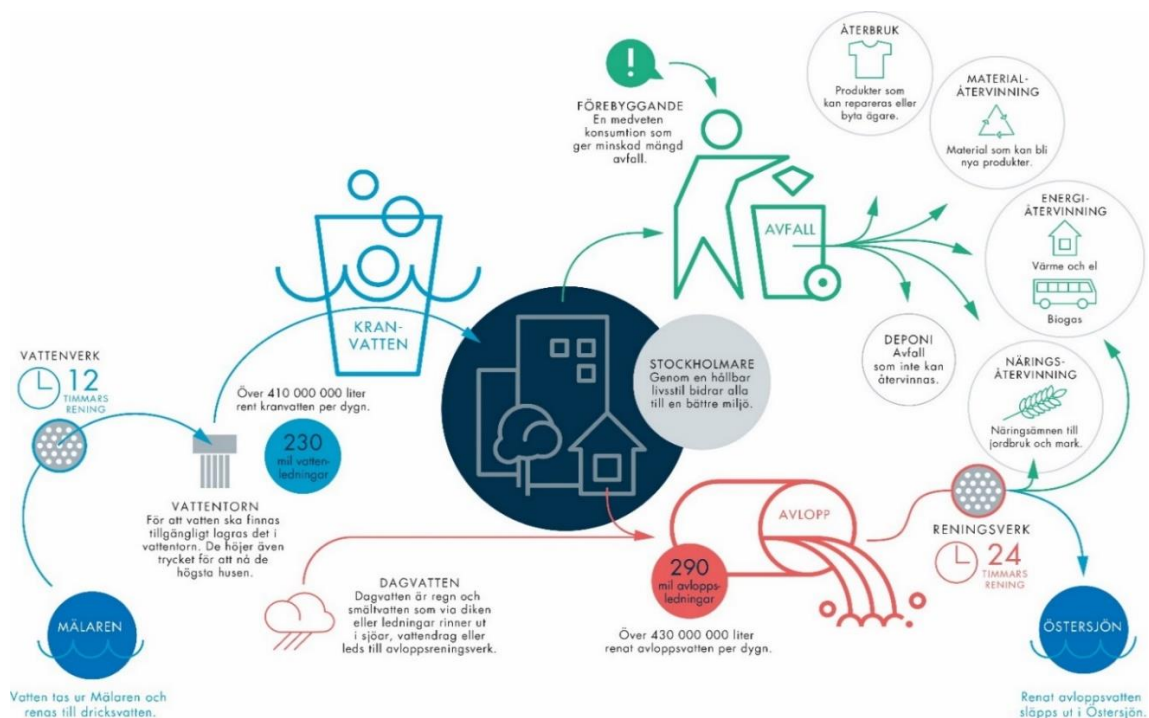
Mårten Frumerie, VD

Innehåll

VD har ordet	2
Vi är Sveriges ledande vatten- och avfallsbolag	4
Verksamhet och affärsmodell	4
Påverkan och risker i vår värdekedja.....	6
Stockholm Vatten och Avfalls tre största utmaningar	8
Styrning	9
Nya bolagsmål	9
Vårt hållbarhetsarbete är kopplat mot FN:s globala hållbarhetsmål.....	11
Våra viktigaste hållbarhetsområden	13
Utsläpp till vatten.....	15
Material och avfall från stockholmarna	18
Verksamhetsmaterial	20
Energi.....	22
Utsläpp till luft.....	24
Verksamhetens restprodukter och avfall	26
Påverkan genom leverantörer	28
Medarbetarnas hälsa och säkerhet	30
Kundernas hälsa och säkerhet	32
Kommunikation om våra tjänster och verksamhet.....	34
Samhällsfunktion - indirekt påverkan.....	36
Antikorruption.....	42
Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall.....	43
Lagkrav och tillstånd	43
Ägardirektiv	44
Strategisk plan och bolagsmål.....	44
Policys och riktlinjer	45
Uppföljning och utvärdering	45
Granskning.....	46
Om hållbarhetsredovisningen	46
Redovisning av indikatorer.....	49
GRI-appendix.....	59
Standardupplysningar	59
Upplysningar, viktigaste hållbarhetsfrågorna.....	61

Vi är Sveriges ledande vatten- och avfallsbolag

Stockholm Vatten och Avfall är Sveriges största vatten- och avfallskoncern. Vår verksamhet berör cirka 1,5 miljoner invånare och företag i Stockholmsområdet varje dag. Alla behöver ha tillgång till rent dricksvatten, fungerande avlopp och en hållbar avfallshantering. Det ställer höga krav på utveckling och infrastruktur och vår verksamhet är viktig för regionens tillväxt. Detta speglas i vår verksamhetsidé som lyder: ”Vi är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus för invånare, företag och intressenter i ett Stockholm som växer.”

Stockholm Vatten och Avfalls kretslopp

Verksamhet och affärsmodell

Stockholm Vatten och Avfall är en kommunal koncern som ägs av Stockholms Stadshus AB och består av moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB och dotterbolagen Stockholm Vatten AB och Stockholm Avfall AB. Stockholm Vatten och Avfall AB äger till 100 procent Stockholm Avfall AB och till 98 procent Stockholm Vatten AB. Resterande 2 procent ägs av Huddinge kommun.

Samtliga bolag finns i Stockholm och huvudkontoret ligger i Ulvsunda. Dessutom finns ett kontor i Högdalen, varifrån framför allt ledningsnätverksamheten utgår, och några mindre kontor. Bolaget har två vattenverk (på Lovö och i Norsborg), två avloppsreningsverk (i Bromma och Henriksdal), sex återvinningscentraler och en reservvattentäkt i Bornsjön.

Stockholm Vatten AB ansvarar för vatten och avlopp (VA)

Stockholm Vatten AB levererar dricksvatten och renar avloppsvatten till verksamhets- och privatkunder i Stockholms stad, Huddinge kommun och ett antal grannkommuner. Vi äger och sköter ledningsnäten för vatten och avlopp, pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. I vårt uppdrag ingår också att skydda vattenmiljön och restaurera våra sjöar. Vi är involverade i ett stort antal bygg- och exploateringsprojekt och i de fall vi själva inte har de resurser som behövs upphandlar vi leverantörer som utför arbete och projektledning.

Bolagets intäkter kommer huvudsakligen från vatten- och avloppstaxor och våra kostnader ska utgöras av nödvändiga kostnader för att bedriva verksamheten. Mer än två tredjedelar av våra kunder är privatkunder, men det är företag och verksamheter som står för den största delen av intäkterna. VA-verksamheten styrs huvudsakligen av VA-lagstiftning, livsmedelslagstiftning samt miljödomar och villkor enligt miljöbalken.

- Kommuner där vi levererar dricksvatten
- ▨ Kommuner där vi levererar en del av dricksvattnet

Karta med leveransområden för dricksvatten

- Kommuner där vi tar hand om allt avloppsvatten
- ▨ Kommuner där vi tar hand om en del av avloppsvattnet

Karta med upptagningsområden av avloppsvatten

Stockholm Avfall AB ansvarar för stadens avfallshantering

Bolaget ansvarar för de uppgifter som enligt miljöbalken och andra författningar gäller för Stockholms stad i fråga om avfallshantering. Ansvaret omfattar hantering av hushållsavfall; restavfall, matavfall, grovavfall samt farligt avfall. Uppdraget utförs genom entreprenadupphandlingar. Insamling av farligt avfall sker via återvinningscentraler, ett antal miljöstationer och mobil insamling runt om i Stockholm. Vi äger Stockholms återvinningscentraler, som vi anlitar entreprenörer för att driva.

Förutom detta arbetar vi bland annat med att upprätta Avfallsplanen för Stockholms stad¹, som styr hur avfallshanteringen ska fungera. Vi tar även fram underlag för beslut om avfallstaxor.

● Ansvarar för avfallshanteringen i Stockholms stad

Ansvarsområde för hushållsavfall

Påverkan och risker i vår värdekedja

Bilden över vårt kretslopp på sidan fem visar flödet i vår verksamhet för vatten, avlopp och avfall. I detta flöde uppstår påverkan på miljö och sociala förhållanden, både inom vår egen organisation, hos kunder, leverantörer och andra verksamheter.

Leverantörer, kunder och verksamheter

Våra leverantörer påverkar miljö och sociala förhållanden bland annat genom sin produktionsprocess, kvaliteten på det material de tillhandahåller och arbetsförhållandena hos dem själva och deras underleverantörer. Ett exempel på risk kan vara dåliga arbetsvillkor i entreprenörskedjan när det gäller säkerhet, löner, anställningstrygghet, diskriminering och korruption m.m. En annan risk kan vara användning av miljöfarliga ämnen och utsläpp av dessa. Genom att ställa krav i upphandlingar verkar vi för att de varor och tjänster vi köper är

¹ <https://www.stockholmavfall.se/avfall-och-atervinning/mal-och-riktlinjer/avfallsplan>

producerade och utförda under bra villkor. Läs mer om våra upphandlingar i avsnittet 'Påverkan genom leverantörer'.

Kunder och verksamheter kan påverka miljön genom hanteringen av sitt avfall och utsläpp till mark och vatten. Om de inte hanterar sitt avfall korrekt eller släpper ut olämpliga ämnen i avloppet, påverkar det miljön och de åtgärder vi måste vidta. För att hantera dessa risker arbetar vi dels med förebyggande informationsinsatser, dels samarbetar vi med organisationer och kommuner kring utsläpp till vatten. Vi genomför också provtagningar och analyser av recipienter² och avloppsvatten för att upptäcka och spåra föroreningar. Via transporter och energiförbrukning påverkar kunder och leverantörer också Stockholm stads mål om energiförbrukning, utsläpp av koldioxid och fossilfri stad år 2040.

Påverkan och risker i vår egen verksamhet

Som arbetsgivare påverkar vi många människor genom de sociala förhållandena i verksamheten. Genom policys och riktlinjer, utbildning, kontroller och uppföljningar arbetar vi för att säkerställa att vi har en bra arbetsmiljö fri från olyckor, diskriminering och korruption. I samband med stora projekt kan vi påverka boende och verksamheter i staden. Vi har då samråd med invånare och andra berörda som påverkas för att informera dem och svara på frågor.

Hur vi hanterar vårt eget och kundernas avfall och hur vi sköter avloppsrening och kemikalieanvändning har betydelse för utsläpp och miljö. Likaså har vår kontroll över material i ledningar och byggnationer, transporter och energiförbrukning betydelse. Genom vårt hållbarhetsarbete som omfattar provtagningar, analyser, uppföljningar och efterlevnad av lagkrav arbetar vi för att hantera och minimera dessa risker.

² En recipient är ett vattenområde som är mottagare av orenat eller renat avloppsvatten eller dagvatten.

Stockholm Vatten och Avfalls tre största utmaningar

Stockholm Vatten och Avfall har identifierat vilka de största utmaningarna är för verksamheten fram till år 2040. Utmaningarna ligger till grund för styrningen av vår verksamhet.

BEFOLKNINGS-
ÖKNING

Befolkningsökningen – om dagens leveransmål ska säkerställas för en ökande befolkning måste ledningsnätet för både dricksvatten och avloppsvatten byggas ut för högre kapacitet. Våra vattenverk och avloppsreningsverk behöver också kunna hantera större volymer. Det kommer även att krävas en ökad maskinell hantering av avfallet.

KLIMATPÅVERKAN

Klimatets påverkan på våra system – dagens ledningssystem och anläggningar är inte dimensionerade för de framtida skyfall som förväntas bli en effekt av klimatförändringarna. Produktionen av dricksvatten kan behöva kompletteras med fler reningssteg för att klara en ökad tillförsel av bland annat humusämnen och ökad bakterietillväxt vid torrperioder.

OMVÄRLDENS KRAV

Omvärldens krav – vattenverk och avloppsreningsverk kommer sannolikt att behöva utvecklas för att klara framtida reningskrav av föroreningar. En ökad medvetenhet om resursanvändning kommer att medföra krav på att vi arbetar för en minskad mängd avfall samt ökad återvinning och återbruk. Omvärldens krav på att hantera klimatpåverkan ökar också.

Styrning

Stockholm Vatten och Avfall styrs av Stockholms stad genom ägardirektiv som beskriver vilka mål och aktiviteter vi ska uppfylla. De flesta av ägardirektiven berör hållbarhetsfrågor. Vårt hållbarhetsarbete – strategier, mål, aktiviteter och uppföljning – är integrerat i de processer och ramverk som styr vårt löpande arbete.

Stockholms stad anger inriktning genom sin övergripande vision som gäller alla bolag och förvaltningar. Visionen 2019 löd ”Ett Stockholm för alla” och var uppdelad i tre inriktningsmål:

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
- En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
- En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Stockholm Vatten och Avfall har en egen vision ”Tillsammans för världens mest hållbara stad”. Genom vår vision och våra bolagsmål arbetar vi för att uppfylla stadens vision och inriktningsmål.

Våra ägardirektiv, viktigaste hållbarhetsfrågor, utmaningar, mål och uppgifter ingår i vår strategiska plan. Målen bryts sedan ner till avdelnings- och enhetsmål och aktiviteter med tillhörande indikatorer som följs upp tre gånger per år. På detta vis genomsyrar hållbarhetsarbetet hela vår verksamhet.

En mer ingående beskrivning av vår styrmodell finns under avsnittet ”Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall”. Denna inkluderar också en sammanfattning av de lagkrav som bolaget måste följa.

Nya bolagsmål

Fram till och med 2019 har vi haft sex bolagsmål som speglat vad vi vill uppnå internt i de olika delarna i vår verksamhet och på bolagsnivå.

Bolagsmål som gällde fram till och med 2019

Under 2019 har Stockholm Vatten och Avfalls ledning utvecklat nya och mer utåtriktade mål som ska visa vilka målbilder bolaget har för framtiden och staka ut vägen mot vår vision och dess uttryck om att arbeta tillsammans. Målen ska ge ett helhetsperspektiv och kombineras med en tydligare styrning och prioriteringar. Inför framtagandet genomförde vi dialoger med olika kundgrupper om deras förväntningar och behov. Varje bolagsmål stötts av ett antal strategiska prioriteringar som bestäms av ledningsgruppen och som ska uppdateras varje år.

1

Leder vatten- och avfallsbranschens utveckling med hållbara, innovativa och kostnadseffektiva lösningar 2025

2

Inspirerar och förenklar för stockholmarna att göra aktiva och hållbara val 2025

3

Verksamheten är resurspositiv 2030

4

När nollvisionen för oplanerade leveransstörningar 2030

Bolagsmål som gäller från och med 2020

De nya bolagsmålen med målbild som tagits fram av ledningen för Stockholm Vatten och Avfall:

1. Leder vatten- och avfallsbranschens utveckling med hållbara, innovativa och kostnadseffektiva lösningar

Stockholm Vatten och Avfall är en samhällsbyggare i ordets rätta bemärkelse. Med nya, innovativa lösningar och arbetssätt säkrar vi en hållbar infrastruktur för vatten och avfall i en snabbt växande stad. Vi är aktiva i planeringen av nya stadsdelar och utvecklar smarta kretslopp. Vi utvecklar nya robusta system för att trygga tillgången på dricksvatten och bevara den höga vattenkvalitet som satt Stockholm på världskartan. Vi har en nära dialog med våra kunder för att möta dagens och morgondagens behov och anpassa vår verksamhet därefter. Vi har ett av världens mest moderna reningsverk och minimerar föroreningar och utsläpp till Östersjön. Det är också vi som ser till att dagvattnet tas om hand och att Stockholms sjöar fortsatt kan hålla hög kvalitet. Vi ligger i framkant och samverkar med andra för att hitta hållbara lösningar och klara både nuvarande och kommande generationers behov.

2. Inspirerar och förenklar för stockholmarna att göra aktiva och hållbara val

Genom inspiration, dialog och attraktiva tjänster gör vi det enkelt för stockholmarna att göra hållbara val. Varje stockholmare är medveten om sin vattenförbrukning och bidrar till att hushålla med dricksvattnet – och ser till att bara det som ska vara i avloppet hamnar där och att dagvatten hanteras lokalt. Det är enkelt att sortera sitt matavfall. Annat hushållsavfall kan smidigt lämnas på en plats nära hemmet. På våra återbruk får använda saker nytt liv istället för att slängas. Farligt avfall tas omhand på våra miljöstationer eller återvinningscentraler. Vi erbjuder skraddarsydd rådgivning kring vatten- och avfallslösningar till större fastighetsägare och bostadsrättsföreningar, både vid nybyggnation och för befintliga fastigheter. Vi föregår med gott exempel och använder våra egna anläggningar för att testa nya, innovativa lösningar och inspirera våra medarbetare och besökare till en hållbar livsstil.

3. Verksamheten är resurspositiv

Verksamheten är resurspositiv när den sammanlagda klimatpåverkan är positiv, alltså bättre än klimatneutral. Alla restprodukter från vår verksamhet ses som värdefulla resurser. Från avloppsreningen och avfallshantering utvinns fjärrvärme. Avloppsslam och matrester bildar

biogas som används som fordonbränsle och biogödsel. Trädgårdsavfall blir biokol som skapar en grönare stad. På så sätt skapas ett kretslopp som bidrar till att Stockholm blir en hållbar och klimatsmart stad. Vi lever upp till Agenda 2030-målen och gör hållbara, medvetna materialval för våra ledningsnät och anläggningar. Vi producerar mer energi än vad vi förbrukar och använder endast förnyelsebara energikällor och bränsle. Vi tar också ansvar för kommande generationer genom att se till att hela vår leveranskedja är hållbar och ställer minst lika höga krav på oss själva som på våra leverantörer.

4. När nollvisionen för oplanerade leveransstörningar

För att tillgodose den växande stadens behov har vi ökat takten i förnyelsen av våra ledningsnät och övriga anläggningar. Vi har en hög driftsäkerhet och trygga leveranser utan störningar för vare sig våra kunder eller för miljön. Genom aktiv dialog ser vi till att minimera kundpåverkan i de avbrott som ändå behöver planeras in. Genom smarta och effektiva interna processer kan verksamheten fokusera på leveranser till kunden. Vi anpassar löpande vår verksamhet efter ett förändrat klimat. Utbyggnaden av Henriksdals reningsverk säkerställer en robust avloppsrening för den växande staden och innebär stora miljövinster för både Östersjön och Mälaren. Avfallshanteringen fungerar smidigt med hjälp av smart teknik, kundnära lösningar och effektiva processer.

Vårt hållbarhetsarbete är kopplat mot FN:s globala hållbarhetsmål

För att nå en hållbar värld behöver företag och organisationer i alla länder arbeta mot samma mål. Det är möjligt tack vare FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling i Agenda 2030. Utifrån de globala målen skapar EU förordningar och direktiv som medlemsstaterna behöver följa. Dessa förordningar och direktiv hanteras sedan av vår regering som för kraven vidare till Stockholms stad och i slutändan till vårt bolag. På så vis påverkas vårt hållbarhetsarbete av FN:s hållbarhetsmål. Enligt vårt ägardirektiv ska Stockholm vara ledande i genomförandet av de globala hållbarhetsmålen. Därför pågår ett gemensamt arbete i Stockholms stad, där ett samordnande ansvar för de globala hållbarhetsmålen delats ut till olika bolag och förvaltningar.

FN:s globala mål för hållbar utveckling

De mål som Stockholm Vatten och Avfall berörs mest av är:

Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla

Stockholm Vatten och Avfall har det samordnande ansvaret för detta mål i Stockholms stad. Vår verksamhet är en förutsättning för att nå målet eftersom den säkerställer tillgång till rent kranvatten och tar hand om avloppsvattnet. Verksamheten påverkar även vattenkvaliteten i sjöar och hav. Vi släpper ut renat avloppsvatten i Östersjön, men vid stora regn eller driftstörningar kan även orenat vatten bräddas till Östersjön, Mälaren eller andra vattendrag. Vi arbetar för att minimera utsläpp av orenat avloppsvatten, inte minst genom att bygga ut och modernisera avloppsreningen. Våra miljöingenjörer arbetar för att minska utsläpp av oönskade ämnen till avloppsnätet. Bolaget har även en viktig roll i stadens arbete med att uppnå god vattenstatus i sjöar och vattendrag.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringar

Vår verksamhet förbrukar mycket energi och leder till stora utsläpp av växthusgaser. För att minska vår påverkan använder vi till största del förnyelsebara energikällor i våra anläggningar och lokaler och förnyelsebart bränsle i våra fordon. Vi producerar biogas, återvinner värme från avloppsvattnet samt arbetar med att reducera utsläpp av växthusgaser från våra reningsverk. En annan viktig del är kartläggning av framtida risker och behov i vår verksamhet, bland annat med hänsyn till klimatförändringar, så att vi genom utbyggnad, ny teknik och andra anpassningar ska kunna säkerställa kvaliteten på våra tjänster och produkter i ett förändrat klimat.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Vårt uppdrag innebär att säkerställa att alla invånare har tillgång till rent vatten, avloppslösningar och avfallshämtning som är producerade på ett hållbart sätt. Vi vill genom innovation hitta nya hållbara lösningar för uppdraget. På detta sätt bidrar vi till ett hållbart samhälle.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Vår verksamhet har stor påverkan på miljön, både genom det material och de kemikalier vi själva använder och genom det material vi samlar in från stockholmarna. Vi arbetar för att minska användningen av kemikalier och material som innehåller miljöfarliga ämnen och vi förbättrar löpande återanvändning och återvinning både av vårt eget och av stockholmarnas avfall. Vi arbetar aktivt med kommunikation för att få stockholmarna att minimera sitt avfall, medverka till återbruk och sortera sitt avfall på bästa sätt. För att säkerställa att hela produktionskedjan är hållbar ställer vi hållbarhetskrav på våra leverantörer.

Våra viktigaste hållbarhetsområden

När vi första gången upprättade vår hållbarhetsredovisning för 2017 gjorde vi en intressent- och väsentlighetsanalys i enlighet med rapporteringsstandarden Global Reporting Initiative (GRI), en analys som bland annat resulterade i en sammanställning av våra viktigaste hållbarhetsområden. Många av hållbarhetsområdena i GRI:s struktur har stor betydelse i vår verksamhet och för våra intressenter (se väsentlighetsdiagram nedan). Eftersom vi måste avgränsa vår redovisning har vi fokuserat på de områden som vi bedömer har mycket stor betydelse för våra intressenter och där vår verksamhet har en mycket stor påverkan. De viktigaste områdena återfinns i rutan överst till höger i diagrammet. Vi har själva anpassat benämningen på områdena till vår verksamhet.

Väsentlighetsdiagram

Tabellen nedan visar Stockholm Vatten och Avfalls viktigaste hållbarhetsområden och koppling till de globala hållbarhetsmålen, våra interna bolagsmål, verksamhetsmål samt vilka av våra aktiviteter som påverkar områdena.

Viktigt hållbarhets-område	Globala hållbarhetsmål	Bolagsmål	Exempel på verksamhetsmål	Aktiviteter som påverkar (direkt påverkan om inget annat anges)
Utsläpp till vatten (GRI 306)	 	1, 2, 4	Bibehållna reningskrav under Henriksdals ombyggnad trots ökat flöde och belastning till Bromma och Henriksdal. Ökat samarbete för att effektivt säkra kontinuitet och förbättra miljön i våra sjöar och vattendrag.	Rena avloppsvatten Hantera dagvatten Förebygga bräddningar Hantera tillskottsvatten till reningsverk Hantera recipient Bedriva uppströmsarbete (indirekt påverkan) <i>Läs mer från och med sidan 15</i>
Material och avfall från stockholmarna (GRI 301)	 	1, 2, 3, 4	Förbättrade metoder och tjänster som bidrar till förflyttning uppåt i avfallstrappan, baserat på kostnad/nytoanalys Avfallsverksamheten ses som en professionell samarbetspart internt och externt. Öka matavfallsinsamlingen till 70% tillsammans med stockholmarna	Återvinna och återbruka material från stockholmarna Samla in matavfall från stockholmarna <i>Läs mer från och med sidan 18</i>
Verksamhetsmaterial (GRI 301)	 	1, 2, 3, 4	Effektiva och hållbara val för anläggningar, vatten- och energianvändning. Hållbara och affärsmässiga inköp i samarbete med marknaden.	Bedöma och styra byggmaterial Bedöma och styra kemikalier Säkerställa kvaliteten på råvatten Hantera fyllnadsmassor <i>Läs mer från och med sidan 20</i>
Energi (GRI 302)	 	1, 3	Effektiva och hållbara val för anläggningar, vatten- och energianvändning.	Använda energi och bränslen Producera energi Återanvända energi <i>Läs mer från och med sidan 22</i>
Utsläpp till luft (GRI 305)	 	1, 3	Minskat utsläpp av växthusgaser Klimatneutral och energieffektiv verksamhet utan fossila bränslen (2025) Ökad biogasproduktion	Hantera utsläpp av växthusgaser från avloppsverksamheten Fasa ut fossila bränslen Optimera transporter Optimera maskinanvändning Koldioxidfälla i Biokol <i>Läs mer från och med sidan 24</i>
Verksamhetens restprodukter och avfall (GRI 306)	 	3	Restprodukter från verksamheten minimeras och återanvänds eller förädlas. Uppfylla skärpta Revaq-krav och Ramvattendirektivet.	Hantera avloppsslam Hantera vattenverksmull Hantera schaktmassor från verksamheten Hantera verksamhetsavfall Hantera kontorsavfall och matavfall Hantera rens och sandfång från reningsverk <i>Läs mer från och med sidan 26</i>
Påverkan genom leverantörer (GRI 308 och 414)	 	1, 3, 4	Hållbara och affärsmässiga inköp i samarbete med marknaden. Effektiva och hållbara val för anläggningar, vatten- och energianvändning (2021)	Ställa miljökrav vid upphandling (indirekt påverkan) Ställa sociala krav vid upphandling (indirekt påverkan) Ställa långsiktiga ekonomiska krav i upphandling (indirekt påverkan) Följa upp leverantörer (indirekt påverkan) Samarbeta med leverantörer i hållbarhetsfrågor (indirekt påverkan) <i>Läs mer från och med sidan 28</i>
Medarbetarnas hälsa och säkerhet (GRI 403)	 	1, 4	Inga arbetsrelaterade skador eller sjukdomar (2025) Ett starkt arbetsgivarvarumärke genom att vara synliga på arbetsmarknaden och aktivt arbeta för att skapa intern stolthet.	Samarbeta om arbetsmiljöfrågor Systematisera och förebygga skador och sjukdomar Arbeta hälsofrämjande Uppläsa arbetsglädje och engagemang <i>Läs mer från och med sidan 30</i>

Viktigt hållbarhets-område	Globala hållbarhetsmål	Bolagsmål	Exempel på verksamhetsmål	Aktiviteter som påverkar (direkt påverkan om inget annat anges)
Kundernas hälsa och säkerhet (GRI 416)	 	1, 2, 4	Säkerställd praktiskt uthållig kapacitet och redundans för att leva upp till den regionala dricksvattenplanen, inkl nödvändigt processunderhåll En tydligt nedåtgående trend för oplanerade leveransstörningar som säkerställer en hantering som påverkar kunden minimalt (2025) Säker och trygg verksamhet Information om leveransstörningar meddelas kunden i god tid.	Säkerställa kvaliteten på dricksvatten Säkerställa leverans av tillräcklig volym dricksvatten Ta emot farligt avfall på ett säkert sätt Säkerställa fungerande avfallsinsamling Övervaka och informera om bräddningar/utsläpp avloppsvatten Förebygga översvämningar <i>Läs mer från och med sidan 32</i>
Kommunikation om våra tjänster och verksamhet (GRI 417)	 	2	Information om leveransstörningar meddelas kunden i god tid. Ökad medvetenhet hos stockholmarna om vattnets värde för att få en attityd- och beteendeförändring Service och tjänster med hög tillgänglighet som utgår från kundens behov och önskemål. Utvecklade metoder och tjänster med kundfokus samt kommunicerade och tydliggjorda erbjudanden.	Informera om kvalitet på produkter och tjänster samt störningar Aktivt informera/utbilda stockholmarna så de hanterar vatten-, avlopps- och avfall rätt för miljön (indirekt påverkan) Föra dialog med intressenter Informera om vårt hållbarhetsarbete <i>Läs mer från och med sidan 34</i>
Samhällsfunktion – indirekt påverkan (GRI 203)	 	1, 2, 4	Säkerställd praktiskt uthållig kapacitet och redundans för att leva upp till den regionala dricksvattenplanen, inkl nödvändigt processunderhåll (2024). Beslutad utbyggnadsplan för den regionala vattenförsörjningen (2021). Säkerställda förutsättningar för att bygga Södra Lovö (2022) En tydligt nedåtgående trend för oplanerade leveransstörningar som säkerställer en hantering som påverkar kunden minimalt (2025). Kundens och stadens behov möts med framtidsplaner baserade på heltäckande kunskap om våra anläggningars förmåga och status genom innovativa teknikutlösningar och datainsamling (2024).	Vi möjliggör boende och verksamheter i verksamhetsområdet och har därför indirekt ekonomisk påverkan genom att: Säkerställa tillgång till och kvaliteten på dricksvatten Säkerställa fungerande avloppslösningar Säkerställa fungerande avfallshantering Säkerställa överkomliga taxor Påverkan genom andra samhällsinsatser <i>Läs mer från och med sidan 36</i>

Förutom ovanstående områden presenterar vi i rapporten också vårt arbete kring mänskliga rättigheter (se 'Medarbetarnas hälsa och säkerhet' och 'Påverkan genom leverantörer') och antikorrupktion.

Utsläpp till vatten

Vi tar emot avloppsvatten från drygt en miljon invånare och verksamheter i Stockholm, Huddinge och grannkommuner. Reningen sker i de två avloppsreningsverken Henriksdal och Bromma och det renade avloppsvattnet släpps ut Saltsjön. Vi leder även en del avloppsvatten till Himmerfjärdsverket som ligger utanför Södertälje.

Avloppsvattnet innehåller stora mängder fosfor, kväve och organiskt material, som göder sjöar och vattendrag om det inte renas bort. I miljötillståndet för att bedriva avloppsverksamheten ställs krav på innehållet i det renade avloppsvattnet.

För att minimera utsläpp och påverkan på vattendrag arbetar vi på flera fronter. Dels förebyggande för att minska föroreningar i det orenade avloppsvattnet in till reningsverken, dels med själva reningsprocessen i verken. Dessutom arbetar vi med att förbättra kvaliteten på vattnet i sjöar och vattendrag, som har eller har haft en påverkan från avloppsvatten.

1. Förebyggande	2. Reningsprocessen	3. Åtgärdande arbete
Uppströmsarbete Dagvattenstrategi Hantering av tillskottsvatten	Rening av avloppsvatten Bräddåtgärder	Åtgärder i sjöar och vattendrag

1. Förebyggande arbete för att minska oönskade ämnen in till reningsverken

Uppströmsarbete för att stoppa miljögifter vid källan

Avloppsreningsverken är byggda för att rena organiskt material, fosfor och kväve. Andra ämnen som är lättnedbrytbara bryts också ner i reningsprocessen. Metaller och svårnedbrytbara organiska ämnen hamnar till största del i slam, men en del följer med det rena vattnet ut i recipienten. För att motverka detta arbetar bolagets miljöingenjörer med det som kallas uppströmsarbete, det vill säga med att stoppa oönskade ämnen redan vid källan och på så vis minska risken att de kommer in till reningsverket och vidare ut i naturen.

De senaste åren har fokus bland annat legat på kontroll av kemikalieförteckningar och utfasning av prioriterade ämnen³ hos anslutna företag och verksamheter. Vi samarbetar med tillsynsmyndigheter, utför provtagningar i ledningsnätet för att spåra utsläpp och källor till föroreningar samt tar fram riktlinjer och information för verksamheter och allmänhet om vad som får tillföras avloppet.

Dagvattenstrategi ska minska föroreningsbelastningen från dagvatten

Dagvatten⁴ sköljer med sig föroreningar från bland annat trafik och byggarbetsplatser till vattendrag och reningsverk. I ytterstaden leds dagvatten främst till sjöar och vattendrag, medan det i innerstaden till största del leds till reningsverk tillsammans med spillvatten⁵. Stockholm Vatten och Avfall har i samverkan med andra aktörer inom Stockholms stad tagit fram en dagvattenstrategi⁶ som sätter fokus på att minska föroreningsbelastningen från dagvatten och lyfter fram principer för att vattnet ska ses som en resurs och i större utsträckning nyttjas till grönområden i staden. Den framhåller också att nya ledningsnät för dagvatten behöver dimensioneras så att de klarar förväntade klimatförändringar.

Tillskottsvatten

Tillskottsvatten i form av dagvatten och inläckage till avloppsledningsnätet medför olika problem i såväl reningsverk som i ledningsnät då höga flöden av ett utspätt avloppsvatten ger sämre rening och ökad risk för utsläpp av orenat avloppsvatten, så kallad bräddning. Höga flöden ökar även energiförbrukningen. Under 2019 har vi påbörjat arbetet med att ta fram en plan med strategier för att minska tillskottsvatten och bräddning. Bland annat har vi startat en utredning kring målsättning för minskningen samt en arbetsprocess för bortkoppling av dagvatten från avloppsledningsnätet.

³ <https://www.kemi.se/prio-start/kriterier/kriteriernas-tillkomst>

⁴ Dagvatten är regnvatten och smältvatten från tak och andra hårda ytor i stadsmiljöer.

⁵ Spillvatten är det som spolats ut från toaletter, bad, duschar, diskning och tvätt.

⁶ <http://www.stockholmvattenochoavfall.se/dagvatten/hallbar-dagvattenhantering/dvstad/mal/>

2. Rening av avloppsvatten och bräddåtgärder

Stora utmaningar väntar omhändertagandet av avloppsvatten. Vi har både en ökande befolkning och klimatförändringar med förmodade ökade skyfall att ta höjd för. För att möta utmaningarna pågår projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA) där Henriksdals reningsverk byggs om med ny reningsteknik och högre kapacitet och en ny tunnel byggs från Bromma till Henriksdal. Läs mer om projektet i avsnittet Samhällsfunktion – indirekt påverkan.

Hård belastning på Henriksdals avloppsreningsverk

Tillståndsgivande myndighet för våra anläggningar är Mark- och miljödomstolen. Tillståndet anger vilka halter av kväve, fosfor, ammonium och biokemisk syreförbrukning som avloppsvattnet får innehålla. Under 2019 har vi klarat samtliga reningskrav, trots att belastningen av halter och flöde in till reningsverken varit högre jämfört med tidigare år. Reningsprocessen vid båda reningsverken har mycket små marginaler vid störningar så som kraftig nederbörd, vilket kan ge förhöjda halter av näringsämnen i utgående vatten till Saltsjön. Åtgärder med processförbättringar har bidragit till att vi klarar de gemensamma utsläppsvillkoren.

Arbete för att minska belastning och oavsiktliga utsläpp av avloppsvatten

Vid kraftig nederbörd riskerar avloppssystemet att bli överbelastat och inte kunna hantera den mängd vatten som strömmar in. Då kan orenat avloppsvatten (spillvatten och dagvatten) släppas ut i vattendrag. Det kallas bräddning. Bräddningar kan även orsakas av stopp i ledningsnätet eller vid problem i avloppspumpstationer. Under 2019 har vi kartlagt bräddningar från avloppspumpstationer, vart anläggningen bräddar samt risk för miljöbelastning i våra vattendrag. Samtidigt uppgraderas avloppspumpstationerna för att öka driftsäkerheten och därmed får vi larm om en station bräddar. Inom ramen för projektet Stockholms Framtida Avloppsrening arbetar vi med att bygga bort bräddpunkter på avloppsledningsnätet.

3. Åtgärdande arbete för att förbättra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag

För att möta lagkrav om förväntad kvalitet i stadens vattenförekomster (sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten) och för att nå Stockholm stads mål om hållbar mark- och vattenanvändning, behöver vi samverka med andra aktörer i Stockholm. Det gör vi bland annat genom att tillsammans ta fram lokala åtgärdsprogram för 23 vattenförekomster i Stockholm. Stockholm Vatten och Avfall påverkas av alla åtgärdsprogram och även har haft uppgift att projektleda framtagandet av fem åtgärdsprogram.

Åtgärderna omfattar bland annat att bygga dagvattenanläggningar och att åtgärda felkopplingar som kan finnas i ledningsnätet. Under 2019 har vi sammanställt tre lokala åtgärdsprogram (för Trekanten, Årstaviken och Räcksta träsk) och remitterat inom staden. Ytterligare två åtgärdsprogram (för Judarn och Kyrksjön) har sammanställs under 2019 för att skickas på remiss nästa år. Det här innebär att vi inte riktigt når vår målsättning om att färdigställa fem åtgärdsprogram under året.

Som en del av åtgärdsprogrammet genomförde vi under hösten en åtgärd med fällning för att minska fosforhalterna i Brunnsviken. Eftersom fosfor är ett näringsämne orsakar det övergödning i vattnet. Metoden innebär att vi tillsätter en lösning av aluminiumklorid, som

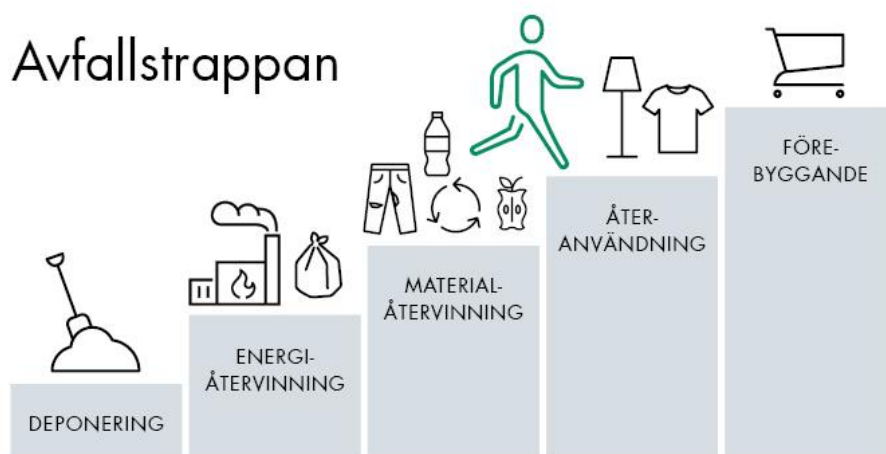
binder till sig fosfor. Fällningen som uppstår sjunker och blir till sediment på botten, så att halterna minskar i vattenmassan

Exempel på risker avseende utsläpp och föroreningar i vatten:

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policys
Oönskade ämnen kommer in till reningsverken, vilket försvårar rening av avloppsvatten.	Uppströmsarbete, dagvattenhantering, hantering av tillskottsvatten samt åtgärdsplanering.	Allmänna bestämmelser VA, tillstånd enligt mark- och miljödomstol, miljöbalken, ägardirektiv, dagvattenstrategi, handlingsplan för vattenstatus.
Utsläpp av orenat vatten (bräddningar) vilket påverkar vattenkvaliteten där det släpps ut.	Bräddåtgärder, åtgärdsplanering och SFA-projektet.	Allmänna bestämmelser VA, tillstånd enligt mark- och miljödomstol, handlingsplan för vattenstatus.
Vi klarar inte våra reningskrav vilket innebär högre utsläpp.	Förbättrad reningsteknik och SFA-projektet.	Villkor från Miljödomstolen, miljöbalken.

Material och avfall från stockholmarna

Inom ramen för bolagets uppdrag att hantera stockholmarnas hushållsavfall (se sidan 6) arbetar vi ständigt för att öka andelen material som kan återvinnas och återanvändas och på så sätt bli en resurs. Vår målsättning är att hela Stockholm ska förflytta sig uppåt i avfallstrappan. Hantering av verksamhetens eget avfall redovisar vi i avsnittet 'Verksamhetens restprodukter och avfall'.

Hushållsavfall - material från våra kunder

Vi ansvarar för att Stockholms invånare kan göra sig av med hushållsavfall och på ett så effektivt och miljöriktigt sätt som möjligt. Avfallsplanen för Stockholm 2017-2020 anger vilka mål som Stockholms stad har och hur vi ska arbeta för att uppnå dem. Avfallsplanen bygger på EU:s avfallshierarki och fokus ligger på att förebygga uppkomsten av avfall och att främja återanvändning. Vi samlar in materialet genom våra entreprenörers avfallshämtning via återvinningscentraler, återbruk, miljöstationer och de mobila miljöstationerna. Det material som inte kan återbrukas eller materialåtervinnas blir fjärrvärme genom förbränning. Producenter (inom de områden där producentansvar råder) ansvarar för att samla in och ta omhand avfallet från sina produkter och varor. Producentansvar finns exempelvis för förpackningar, returpapper, bilar, däck, elavfall och läkemedel.

Matavfall

Ökad matavfallsinsamling är ett ägardirektiv och ett av avfallsplanens centrala mål, eftersom utsorterat matavfall kan omvandlas till biogas och biogödsel. Målsättningen är att minst 70% av Stockholms matavfall ska gå till biologisk behandling för att bli biogas och biogödsel. Under året har vi fortsatt våra kampanjer för att öka matavfallsinsamlingen, bland annat genom deltagande i en informationskampanj tillsammans med alla kommuner i Stockholms län och en ”knacka dörr-kampanj” hos villahushåll tillsammans med våra entreprenörer. Vi har också genomfört uppsökande aktiviteter hos restauranger, en matavfallsmässa och en rad andra aktiviteter. Ett försök med matavfallspåse som frukt- och grönt-påse på Coop har visat sig vara en succé och lett till att flera butikskedjor planerar att ta fram egna papperspåsar som kan användas till frukt och grönt och till sist som matavfallspåse. Vi har även arbetat för att minska matsvinnet. Under 2019 har vi arbetat aktivt med sociala medier, där vi i samband med olika högtider kommunicerat ”Servera lagom och planera vad du ska göra med resterna”.

Trots att ett ökat antal hushåll och verksamheter har anslutit sig till matavfallsinsamling har vi under 2019 lyckats samla in 26% av det uppkomna matavfallet och har därmed långt kvar till målsättningen. För att kunna nå målet införs obligatorisk matavfallsinsamling 2021 för verksamheter som serverar mer än 25 portioner/dag och 2023 för hushåll och övriga verksamheter. Genom uppförandet av en avfallssorteringsanläggning i Högdalen möjliggör vi för fler hushåll att sortera ut sitt matavfall. I vår trånga stenstad har inte alla plats för särskilda matavfallskärl. När den nya sorteringsanläggningen är på plats kommer boende att kunna sortera ut sitt matavfall i särskilda påsar som slängs tillsammans med övrigt avfall och sorteras ut i anläggningen.

Återvinning och återbruk

För att underlätta återvinning och återbruk behöver vi göra det lätt att lämna ifrån sig material och produkter som inte längre behövs. En åtgärd är vårt cirkulerande PopUp Återbruk som besöker olika platser runt om i Stockholm under perioden april-oktober. Där kan besökarna lämna in saker de själva inte behöver eller hämta något de har behov av. Under 2019 besökte PopUp Återbruk 30 platser och hela 78 800 prylar bytte ägare vilket motsvarar 23,6 ton i vikt. Ett nytt PopUp Återbruk är under byggnation för att tas i drift nästa år.

Arbetet har inriktats på att säkerställa att det som samlas in för återbruk håller hög kvalitet och faktiskt går att sälja och återanvända. Detta kvalitetsarbete innebär något mindre mängder insamlat material för återbruk. Bakgrunden är att våra mottagningspartners har svårt att få avsättning för vissa varor, speciellt böcker. Mot bakgrund av detta har en upphandling gällande materialåtervinning av böcker annonserats under hösten 2019 och planeras att startas upp under våren 2020.

Vi har fått bygglov för ett nytt återbruk i Skärholmen. Byggnation har startats upp under hösten 2019. Till delar av byggnationen kommer återbrukat material att användas. Processen med att samla in sådant material pågår. Om projektet löper på som planerat kommer anläggningen att öppna sommaren 2020.

Ett nytt avtal för materialåtervinning av mjukplast trädde i kraft den första mars 2019. Tillsammans med mottagande leverantör utvecklar vi noggrannare sortering på återvinningscentralerna, i syfte att säkerställa tillräckligt rena fraktioner för att möjliggöra materialåtervinning. Vi har också påbörjat ny plastsortering på Bromma återvinningscentral under hösten 2019.

Verksamhetsmaterial

Vid rening av avloppsvatten, produktion av dricksvatten och vid byggnationer används stora mängder kemikalier, byggmaterial och fyllnadsmassor. Eftersom material har stor klimatpåverkan vid framställning och användning fram tills dess att det energiåtervinns, materialåtervinns eller återbrukas är det av stor vikt att vi har en effektiv resursanvändning.

Vårt mål är att allt material som vi köper in till byggnationer ska registreras och bedömas i systemet Byggvarubedömningen (BVB) så att vi ska kunna säkerställa att vi minimerar miljöpåverkan under hela livscykeln. Användningen av BVB innebär även att vi får en bra spårbarhet på innehållet i det material som används i våra anläggningar samt att vi kan säkerställa att vi följer lagkrav gällande miljö och hälsa.

Stockholms stad har satt som mål att alla bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi ska uppfylla stadens krav avseende användning av BVB eller därmed jämförliga system. Under 2019 startade 69 projekt med registrering av material i BVB:s databas. Eftersom målsättningen gäller avslutade projekt är utfallet än så länge nära noll.

Förnybart eller återvunnet material ännu inte så vanligt i de material vi använder till våra anläggningar. Metaller som används är oftast återvunna, till exempel används järnskrot för att gjuta segjärn (järn med tillsatt magnesium) till gatubrunnar. Vi använder i möjligaste mån återvunna fyllnadsmassor vid egna arbeten på ledningsnätet. Under 2019 användes 20%, vilket innebär att vi inte nådde vårt mål om 40%. Orsaken var bland annat att krossverket i Älvsjö råkade ut för ett haveri under våren, då vi istället fick köpa in andra massor.

Vi ställer krav på lång hållbarhet

En viktig faktor vid val av material är lång hållbarhet. Den största miljöpåverkan i materialets livscykel sker vid produktionen och när det byggs in i anläggningarna eller rör läggs ned i

marken i vårt ledningsnät. Därför har vi allt att vinna på att använda material som håller så länge som möjligt utan att behöva bytas ut.

Påverkan vid användning av material till ledningsnätet, t ex rör, ventiler och brandposter:

Förebyggande	Under användning	Efter användning
Vi ställer höga krav på livslängd (150 år där så är möjligt) och utförarkvalitet vid upphandling av entreprenaden. Vi organiserar oss med andra VA-organisationer för att kunna delge tillverkarna våra framtida behov på hållbara produkter.	Vårt ledningssystem har ingen negativ miljöpåverkan under dess livslängd vad vi vet idag. Vid planerad eller akut reparation kommer en miljöpåverkan i form av schakt och återställning.	Metall återvinns alltid som skrot. Betong blir återfyllnadsmassor. Plast återvinns enligt ett återvinningssystem som branschen tagit fram.

Vi har idag problemet att marknaden inte kan förse oss med material utifrån kravet om 150 års livslängd. I vår driftorganisation för ledningsnätet har det under årens lopp samlats hög kompetens om olika typer av material och för att kunna ta tillvara den kunskapen har vi organiserat oss i en förening, 4S, tillsammans med de större VA-organisationerna i Sverige. 4S står för **S**amla information, **S** skapa förbättring utifrån den samlade informationen, **S**äkra att förbättringen fungerar i praktiken och **S**prida förbättringen till andra aktörer för en bred användning. Syftet är att delge tillverkarna de behov som VA-organisationerna har av hållbara produkter.

Exempel på risk avseende ledningsnätetsmaterial:

Identifierad risk	Hantering /förebyggande arbete	Styrning/policys
Risk att marknaden inte kan leverera ledningsnätetsmaterial med optimal hållbarhet. Detta gör att vi behöver underhålla och förnya ledningsnätet oftare vilket leder till större kostnader och påverkan på miljön än annars.	Vi försöker i dagsläget att ställa så höga krav det går på leverantörerna i frågan och arbetar för att få längre hållbarhet i framtiden.	Stockholm Vatten och Avfalls allmänna material- och arbetsbeskrivning för lednings- och markarbeten (SVAMA), hållbarhetspolicy.

Kemikalier

Hantering av kemikalier kan medföra risker för människor och miljö. Vi använder kemikalier främst i reningen av avloppsvatten och produktionen av dricksvatten, men vi köper även in bland annat oljor, fetter, lim, hygienprodukter samt färg och byggprodukter. Alla kemikalier som köps in ska godkännas av vårt Kemikalieråd vars uppdrag är att minska användningen av hälsovådliga och miljöfarliga kemikalier när bättre alternativ finns.

Stockholms stad har upprättat en kemikalieplan med visionen om ett giftfritt Stockholm år 2030. Målet är att minska antalet produkter som innehåller Sveriges beslutade utfasningsämnen med 20 procent till år 2019, jämfört med 2017. Målet har inte uppnåtts då vi vid en noggrann inventering fann flera oregistrerade produkter i verksamheten som innehåller utfasningsämnen. Dessa behöver nu ersättas med mer hållbara alternativ.

Våra processkemikalier

I ett av dricksvattenproduktionens processteg tillsätter vi aluminiumsulfat för att fälla bort och avskilja naturligt organiskt material och partiklar från ytvattnet. I det färdiga dricksvattnet tillsätts kalk för höja pH-värdet i utgående dricksvatten och för att motverka rost i ledningsnätet, samt en liten mängd monokloramin för att förhindra tillväxt av mikroorganismer.

I avloppsreningens processer tillsätter vi järnsulfat för att fälla ut fosfor. Detta sker på flera ställen i anläggningarna. Vi tillsätter även metanol för den biologiska reningen i Bromma reningsverk samt polymer för att få rätt konsistens på avloppsslammet. Olika sorters polymer tillsätts vid olika reningssteg i avloppsreningsverken. I högflödesreningen används aluminiumklorid för att fälla ut fosfor och partiklar.

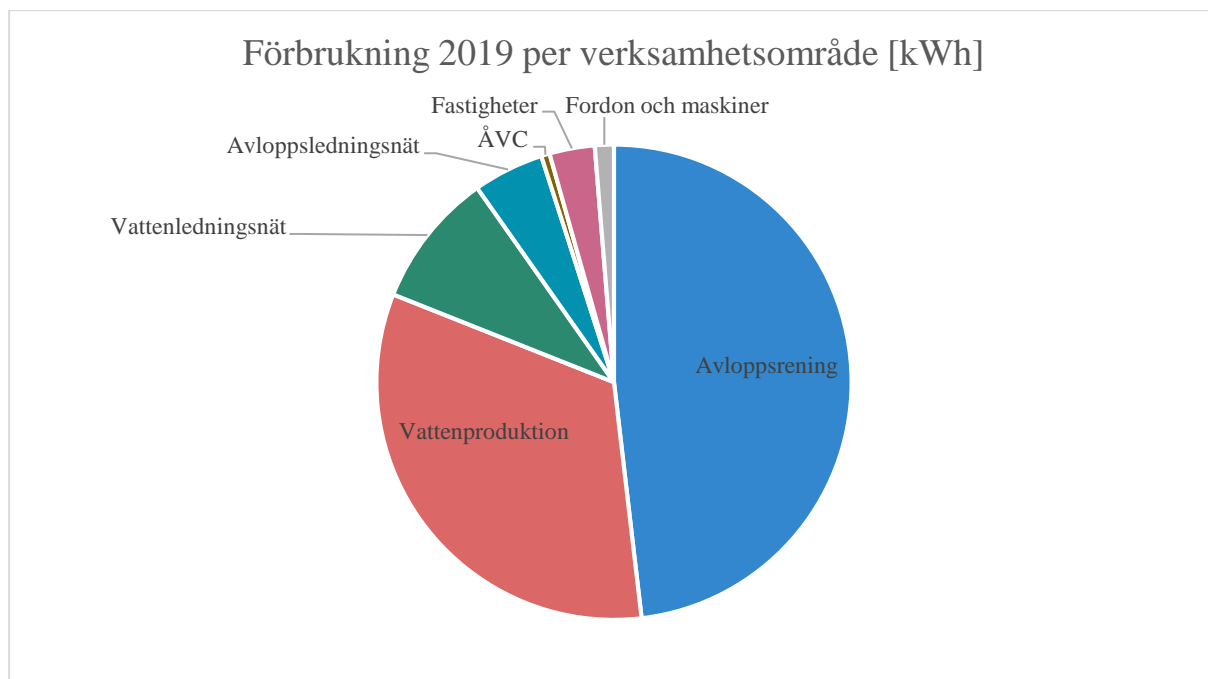
Inga av processkemikalierna räknas som miljöfarliga, men vi behöver skydda våra medarbetare från att komma i kontakt med dem, då flera är frätande. Stora utsläpp skulle kunna inverka negativt i en vattenmiljö. Några av våra processkemikalier har idag fossilt ursprung, vilket vi kommer att se över i vårt arbete för att bli klimatpositiva.

Energi

Att effektivisera och minska energianvändningen och att öka användningen av biogas är några av målen i Stockholms stad. Här beskriver vi bolagets egen energianvändning och energiproduktion.

Vi har en energikrävande verksamhet

Stockholm Vatten och Avfalls verksamhet är energikrävande. Den största delen av vår energiförbrukning utgörs av el som bland annat används för att driva pumpar i verk och ledningsnät. Vi köper tillsammans med Stockholms stad in ursprungsmärkt el från förnyelsebara källor. Stadens mål är att minska energianvändningen med 10 procent till år 2020. Vi arbetar för att hålla nere verksamhetens elanvändning men i ett snabbt växande Stockholm behöver stadens avloppsvattenrening förnyas och den nya reningstekniken kommer att innebära en ökad energianvändning. Det är dock nödvändigt för att uppnå skärpta reningskrav och en lägre miljöbelastning på Östersjön.

Fördelning av totalt 173 GWh energianvändning 2019.

Vi tillvaratar mer energi än vi använder

I avloppsvattnet finns stora mängder energi som tas tillvara dels genom produktion av biogas som uppgraderas till fordonsbränsle, dels genom omvandling av spillvärme till fjärrvärme via Stockholm Exergis och Norrenergis värmepumpar i Hammarby och Solna. På så sätt tillvaratas nästan sju gånger mer energi än den energi vi använder i verksamheten. Med hjälp av värmen från avloppsvatten från Henriksdals reningsverk kan exempelvis 80 000 lägenheter värmas under ett år⁷.

År 2040 är målet att Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad. Stockholm stads samtliga verksamheter ska därför till år 2030 fasa ut användningen av fossila bränslen. Stockholm Vatten och Avfall har under året satt upp målet att bli klimatneutrala och fasa ut fossila bränslen ur verksamheten redan 2025. Ett första steg är att konvertera kvarvarande oljepannor i vårt fastighetsbestånd till alternativa värmekällor såsom luft-, vatten- och värmepumpar.

I våra avloppsreningsverk produceras biogas som säljs till extern part för att uppgraderas till förnyelsebart fordonsbränsle. På grund av begränsningar vid ombyggnation i Henriksdals reningsverk har biogasproduktionen minskat något jämfört med förra året. Insamlat matavfall från stockholmarna omvandlas också till biogas, samt jordförbättring till åkermark i form av biogödsel. Vi har som mål att kraftigt öka insamlingen av matavfall. Läs mer om insamling matavfall under avsnittet Stockholmarnas material och avfall.

⁷ <http://www.expressmagnet.eu/pub/7/Stockholm-Exergi-Arsredovisning/#p=38>

Insatser för energioptimering

I början av 2018 slutfördes den energikartläggning som Stockholm Vatten och Avfall har låtit utföra enligt lagkraven. Under 2020 ska vi ta fram en bolagsövergripande plan för alla energieffektiviseringsåtgärder. Stockholms stad ställer även krav på oss att öka vår produktion av solenergi. Under året har förstudier gjorts för nya solcellsanläggningar i vår verksamhet och planen är att minst en solcellsanläggning ska installeras under 2020. För att kunna följa upp energiförbrukningen på ett effektivt sätt har en utredning för automatiserad insamling av energidata genomförts. Denna lösning ska implementeras under 2020. För att få mer detaljerad information om energianvändningen i olika delar av vår verksamhet ska vi även göra en utredning om fler elmätare.

Exempel på risk avseende energi:

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policys
Elbrist i Stockholm till följd av att Stockholm Exergi planerar att stänga KV6 senast 2023.	Kontrollera befintlig driftplan/strategi för prioritering mellan verk, pumpstationer, driftoptimera verksamheterna etc.	Hållbarhetspolicy.
Problem med att fasa ut diesel i reservkraft, specialfordon och kompletterande bensin i biogasfordon	Omvärldsbevakning och utredningar	Stockholm stads klimathandlingsplan

Utsläpp till luft

Verksamhetens största källa till klimatpåverkan, förutom utsläpp från transporter och drivmedel, är utsläpp till luft av växthusgaser som läcker från avloppsreningsprocessen. Det handlar främst om lustgas och metangas som vi inte lyckas samla upp och använda. Användning av energi och bränslen ger även utsläpp av bland annat koldioxid, kväveoxider, svaveldioxid och partiklar.

Utsläpp från avloppsprocessen

Vår verksamhet ger utsläpp till luft, såsom luktande ämnen och växthusgaser. Ett exempel är att det kan bildas svavelväte om det uppstår syrefria förhållanden i ledningsnätet på väg till reningsverket. Svavelväte är giftigt vid inandning och ger upphov till dålig lukt och dålig arbetsmiljö. Ett annat är att det vid ogynnsamma förhållanden i reningsverkens biologiska steg kan bildas lustgas, som är en mycket kraftfull växthusgas. Det kan också bildas metangas när vi lagrar avloppsslam inför vidare behandling.

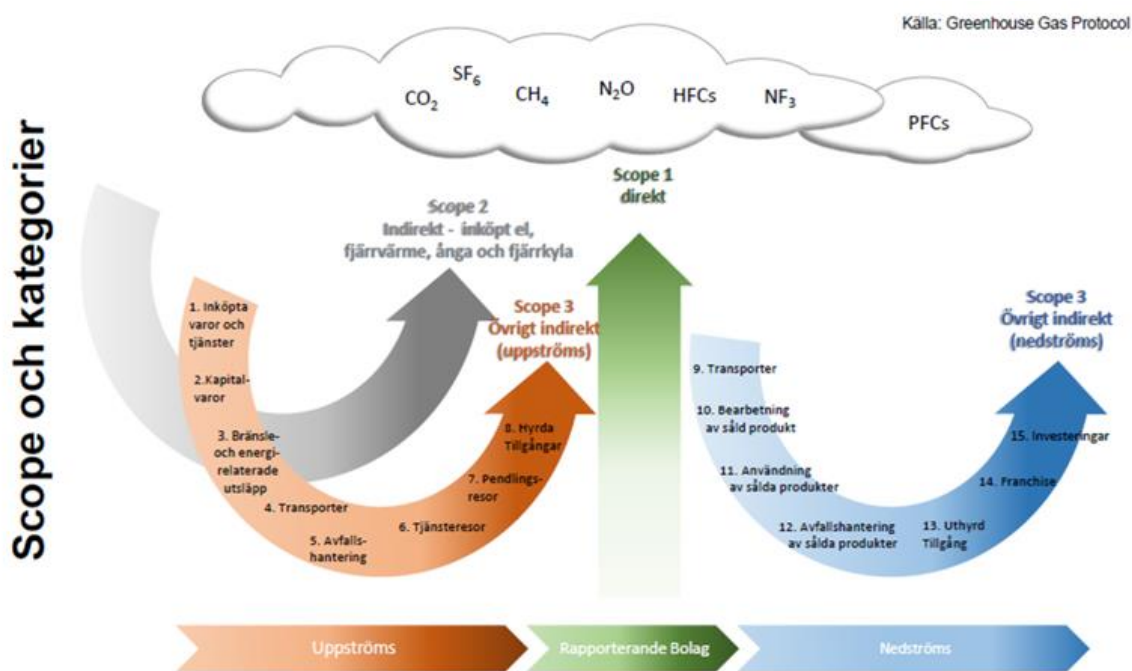
Målsättningen är att minska utsläppen av växthusgaser och att biogas som uppstår i processen ska nyttiggöras som bränsle. Vi mäter och utreder för närvarande hur lustgasutsläpp från avloppsreningen kan minskas. Under 2019 har vi driftsatt en så kallad vocsidizer vid Henriksdals reningsverk som kan förbränna låga halter av metan från avluftningen av våra slamtankar och annan metanhaltig frånluft. I vårt nya miljötillstånd som trädde i kraft i oktober 2019 krävs att mindre än 2,5 procent av producerad metan får läcka ut och att mindre än 0,3 procent av det avskilda kvävet får avgå som lustgas.

Transporter

Inom vår verksamhet sker transporter, framför allt vid drift och underhåll av vatten- och avloppsledningsnätet samt vid avfallsinsamling. Bolagets fordonsflotta består till största del av biogasbilar som under 2019 kördes till 89% på biogas. En del specialfordon som används i drift och underhåll går ännu inte att köra på förnyelsebart bränsle. Även vid entreprenader sker många transporter, i våra upphandlingar ställer vi krav på fordon och bränsletyp (se vidare i avsnittet 'Påverkan genom leverantörer').

Koldioxidavtryck

Under 2019 har vi beräknat verksamhetens koldioxidavtryck. I ett första steg redovisar vi tillgängliga uppgifter enligt scope 1 och 2 i Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet). Vi är på god väg att kunna redovisa även scope 3 och har som målsättning att kunna redovisa det 2020.

Scope 1- Direkta utsläpp av växthusgaser

Innefattar verksamhetens direkta utsläpp från källor som kontrolleras av företaget. Exempel på utsläpp i Scope 1 är utsläpp från processer i egna anläggningar och verksamheter. Betydande är avloppsreningsprocessen och bränsleförbrukning.

Scope 2- Indirekta utsläpp

Består av indirekta utsläpp från inköpt el, ånga, värme och kyla, som sker hos producenten.

Scope 3 – Övriga indirekta utsläpp uppströms och nedströms

Exempel på kategorier i scope 3 som bör redovisas är inköpta varor och tjänster, transporter av inköpta varor och tjänster, avfall från verksamheten, tjänsteresor och pendling och distribution av tillverkad produkt.

Verksamhetens restprodukter och avfall

Stockholm stads miljöprogram⁸ ställer krav på att stadens verksamheter ska förebygga uppkomsten av avfall och att det avfall som ändå uppkommer ska tas omhand resurseffektivt, vilket följer EU:s avfallshierarki. I våra processer genererar vi stora mängder avfall och vi arbetar aktivt för att klättra uppför avfallstrappan, se sidan 18. Avsnittet omfattar restprodukter och avfall som uppstår i Stockholm Vatten och Avfalls egen verksamhet. Stockholmarnas hushållsavfall behandlas i avsnittet ”Material och avfall från stockholmarna”.

De restprodukter och det avfall som verksamheten ger upphov till kan delas upp i det som kommer från våra processer och icke-processrelaterat. Den processrelaterade delen utgör över 99 procent av den totala mängden. Dit räknas bland annat rötslam, vattenverksmull, schaktmassor, gallerrens och avskild sand.

Restprodukter och processrelaterat avfall

Rötslam innehåller fosfor, kväve och mullämnen

Rötslam är en restprodukt från reningsverken i Bromma och Henriksdal och är en viktig källa för resurserna fosfor, kväve, mikronäringsämnen och mull. Vi tar tillvara dessa genom att sprida vårt slam på åkermark. Allt rötslam som producerats under 2019 har uppfyllt kraven för certifiering enligt Revaq⁶ och är godkänt för användning på åkermark. Fram till 30 september användes slammet från Henriksdal för återställning av mark runt Aitikgruvan utanför Gällivare. Från 1 oktober lagras även slammet från Henriksdal in för spridning på åkermark, liksom slammet från Bromma reningsverk. Detta innebär att all växtnäring och mull i slammet nu återförs till åkermarken.

Även om det avloppsslammet som sprids på åkermark alltid uppfyller gränsvärdena för oönskade föroreningar, innehåller det ändå en liten mängd tungmetaller och organiska föreningar som släppts ut till avloppsvattnet. Dessa tillförs marken där slammet sprids och därför pågår ett aktivt arbete för att minska föroreningarna ytterligare. Stockholms stad har som mål att minska eller se sjunkande trender på halterna av 15 prioriterade ämnen - tungmetaller och organiska miljögifter. Målet uppnås inte riktigt 2019, eftersom halten av ämnet det bromerade flamskyddsmedlet PBDE 209 ökat med 7% jämfört med basåret 2013-2015.

Exempel på risk avseende avloppsslam:

Identifierad risk	Hantering /förebyggande arbete	Styrning/policys
Att farliga ämnen i slam kommer ut på jordbruksmark.	Allt slam är certifierat enligt branschstandarden Revaq, Kontinuerligt arbete för att minska föroreningar i slam innan spridning på åkermark.	Revaq, stadens mål för att minska farliga ämnen i slam

⁸ <https://start.stockholm/om-stockholms-stad/sa-arbetar-staden/klimat-och-miljo/>

Vattenverksmull används för täckning av deponier

I processen för produktion av vatten bildas vattenverksmull som restprodukt, vilken tidigare skickades på deponi. Bolagets satsningar på området under de senaste åren samt vår framtagna strategi har lett fram till att vattenverksmullen sedan 2019 används på jordbruksmark eller tillsätts till jordprodukter. Vi arbetar dock vidare tillsammans med externa samarbetspartners med att ytterligare förbättra våra processer och avsättningar. Bland annat kommer tillsatskemikalier att bytas ut så att mullen blir godkänd på KRAV-ekologisk jordbruksmark.

Schaktmassor från våra grävarbeten återbrukas

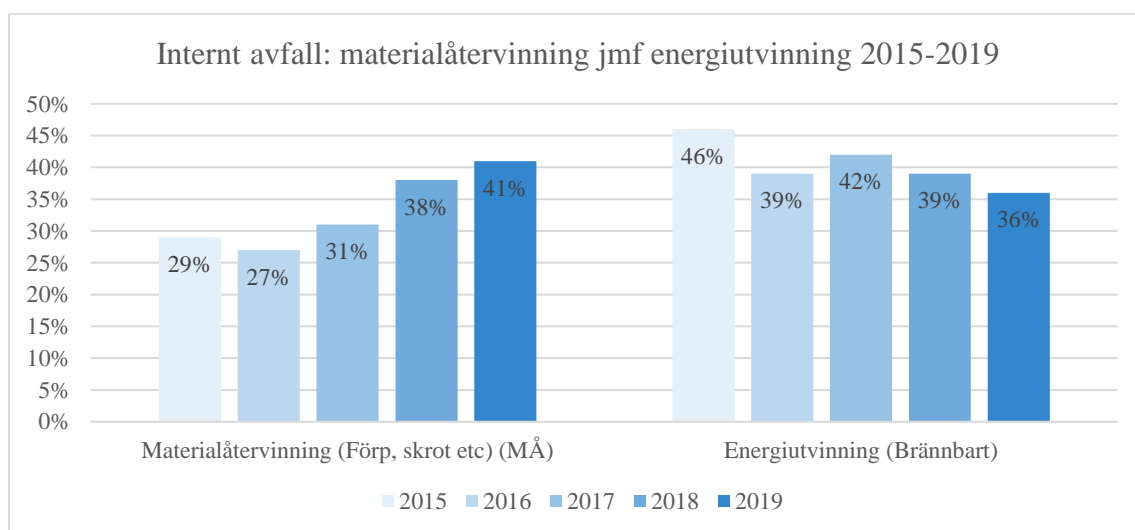
Genom att noga kontrollera och klassa material enligt gällande regelverk kan vi i samband med lagningar och nyläggning av rör återanvända mycket schaktmassor. Av det material som grävs upp vid våra egna arbeten på ledningsnätet kan 85 procent återbrukas. Vi har bra kontroll på schaktmassor från arbeten i egen regi, men en stor del av arbetena utförs på entreprenad och där saknas idag information om hur kontroll och klassning sker. Här ser vi ett utvecklingsområde för framtida upphandlingar av entreprenader.

Gallerrens och sand går till energiutvinning respektive återbruk eller deponi

Omkring tusen ton gallerrens, det vill säga skräp som spolats ner i avloppet, samlas in, transporteras och går till förbränning med energiutvinning varje år. Sand som kommit in till reningsverken behandlas för att sedan återbrukas eller deponeras beroende på föroreningsgrad.

Övrigt avfall

Det interna avfall som inte är processrelaterat uppkommer i den dagliga verksamheten. Det rör sig bland annat om förpackningar, emballage och rester från olika typer av underhållsarbeten, exempelvis trä och rör- och kabelrester. Under året har vi arbetat med att implementera och öka sortering till nya avfallsfraktioner som infördes under 2018. Under 2020 skall insatser göras för att utreda sluthantering av vårt farliga avfall samt att ytterligare förbättra så att fraktioner för materialåtervinning ökar.

Diagrammet visar att materialåtervinning ökat, samtidigt som brännbart minskat, i linje med avfallstrappan.

Under 2019 startades ett projekt för återvinning av PE-rör (polyetenrör, som är en typ av plast). Idag går rördelar som blir över i verksamheten till energiutvinning. I syfte att klättra uppåt i avfallstrappan från energiåtervinning till materialåtervinning har vi startat en pilotprocess där vi använder spill från utbildning i platsrörssvetsning. I dagsläget har det gett över ett ton granulär till nya kabelrör. Framöver vill vi utöka återvinningen av det spill av plaströr som uppstår vid arbeten på ledningsnätet.

Påverkan genom leverantörer

Varje år upphandlar Stockholm Vatten och Avfall varor och tjänster för över en miljard kronor. För att kunna uppnå vår vision om en hållbar stad är det viktigt att vi ställer sociala- och miljömässiga krav på leverantörerna. Våra upphandlingar styrs av vår upphandlingspolicy och vår hållbarhetspolicy samt riktlinjerna i Stockholm stads program för upphandling och inköp.

Genom att ställa miljökrav i våra upphandlingar vill vi verka för att vår materialanvändning ska bli mer hållbar och att vår miljöpåverkan ska vara så liten som möjligt. Sedan många år tillbaka ställer vi krav på bland annat material, transporter och energi i de upphandlingar där det är relevant. Till exempel använder vi oss av de gemensamma miljökrav för entreprenader som används av hela Stockholms stad, Göteborg, Malmö och Trafikverket. De omfattar transporter, kemikalier, material och varor samt att leverantörerna ska ha ett systematiskt miljöarbete och en miljöplan. Vi ställer även krav på att material registreras och bedöms i Byggvarubedömningen (BVB) eller liknande system, se vidare i avsnittet 'Verksamhetsmaterial'.

För att vår verksamhet ska vara hållbar behöver vi också säkerställa att våra varor och tjänster är producerade under ansvarsfulla förhållanden. Genom våra upphandlingar har vi chans att påverka utvecklingen mot en ökad social hållbarhet. Vi har börjat ställa krav på grundläggande rättigheter samt på antidiskriminering, arbetsrättsliga villkor samt sysselsättningsfrämjande åtgärder.

Vi ser ett behov av att skärpa vår granskning och uppföljning av de miljökrav och sociala krav som vi ställer vid upphandlingar. Detta för att säkerställa att kraven verkligen uppfylls och driva på en hållbar utveckling.

Risikanalyser före varje upphandling

Idag anpassar vi kraven i förhållande till vilken upphandling som ska genomföras. En riskanalys ska genomföras inför varje upphandling för att kunna avgöra vilka krav rörande social hållbarhet som ska finnas i upphandlingen. I de fall där varor och tjänster produceras i länder där risk finns att mänskliga rättigheter kränks, ställer vi krav att leverantörerna ska ha ett systematiskt arbete för att förhindra eller minimera risken för överträdelse av lagstiftning och FN:s konventioner avseende miljö och mänskliga rättigheter.

Vikten av information om våra leverantörers leveranskedjor

För att kunna förstå riskerna i en upphandling behöver vi ha information om hur våra leverantörers leveranskedjor ser ut. Vi har idag inte kartlagt våra leverantörers underleverantörer och vet därför inte vilka länder som olika delar av en produkt eller råmaterialen kommer ifrån, vilket i sin tur indikerar vilka risker som kan finnas. Våra inköp sker idag till övervägande del från leverantörer i Norden och Europa. Under 2019 har vi påbörjat ett tätare samarbete med några leverantörer för att uppnå förbättringar inom hållbarhetsområdet.

För att säkerställa att kraven i upphandlingarna följs måste leverantören göra en egenrapportering där de beskriver hur det systematiska arbetet bedrivs. Därutöver kan vi vid behov begära ytterligare information och göra en skrivbordsrevision på plats hos leverantören. Om avvikelser hittas skapas en åtgärdsplan som ska genomföras av leverantören. Om leverantören inte hanterar avvikelserna enligt tidplan, medvetet lämnar felaktiga uppgifter eller har upprepade avvikelser så kan avtalet hävas.

Under 2019 hade vi planerat att skapa ett ramverk för att säkerställa sociala krav i leverantörsledet. Då det tagit längre tid än väntat att frigöra resurser för att ta fram ramverket kommer arbetet istället att ske under år 2020. Ramverket ska inkludera sociala krav, riskanalys, uppföljning och avvikelshantering.

Exempel på risker inom upphandlingsområdet:

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policys
För lite information om vilka risker som finns kopplat mot leverantörers produkter och tillverkning, vilket kan ge en felaktig riskbedömning och felaktiga krav i upphandlingar.	Samla riskinformation om olika länder och produkter. Dialog med leverantörer för att gemensamt diskutera risker. Ett nytt ramverk för att säkerställa sociala krav i leverantörssystemet kommer att skapas under år 2020	Upphandlingspolicy.
Risk att leverantörerna inte lever upp till sociala och miljömässiga krav i upphandlingen.	Stickprov, begäran om ytterligare information, skrivbordsrevision hos leverantören. Ett nytt ramverk för att säkerställa sociala krav i leverantörssystemet kommer att skapas under år 2020	Upphandlingspolicy.

Arbete med Byggvarubedömningen

Stockholm Vatten och Avfall arbetar med att förbättra sociala krav och uppföljning i upphandlingar inom bygg- och anläggningssektorn. Detta gör vi genom att medverka i en arbetsgrupp för utveckling av sociala krav och uppföljning som Byggvarubedömningen ansvarar för.

Medarbetarnas hälsa och säkerhet

För att kunna vara en attraktiv arbetsgivare för våra nuvarande och framtida medarbetare måste vi ta ett stort ansvar för medarbetarnas hälsa och säkerhet. Detta inkluderar även sociala förhållanden och mänskliga rättigheter.

Bra arbetsförhållanden medför att det är lättare att attrahera personal med hög kompetens och engagemang vilket gynnar såväl ekonomi som leveransförmåga. Under 2019 har vi antagit en ny arbetsmiljöpolicy som beskriver hur vi ska bedriva vårt arbetsmiljöarbete och vad som förväntas av medarbetare och chefer. Vi har under 2019 genomfört en bolagsrevision kopplat till vårt systematiska arbetsmiljöarbete och där identifierat förbättringsåtgärder inom områden som fördelning av uppgifter, implementering av policy, samverkan, mål och handlingsplaner.

Stockholm växer och det påverkar vår arbetssituation

Stockholm Vatten och Avfall befinner sig i en fas med stora infrastrukturinvesteringar kopplat till Stockholms expansion. Samtliga delar inom bolaget är påverkade av omfattande projekt inom vatten, avlopp, ledningsnät och avfall, vilka ofta sker samtidigt. Detta ställer stora krav på de anställda då projekten ska kunna pågå parallellt med den dagliga driften. Fysiska arbetsmiljörisker berör särskilt de grupper av anställda som arbetar med pågående byggnationer, övertagande av nya och renoverade anläggningar och processer, tunnlar, och reparationsarbeten på gatumark.

För att motverka risker som till exempel arbetsolyckor och stressrelaterad sjukfrånvaro har vi bland annat tydliggjort fördelningen av arbetsmiljöansvaret syfte att integrera dessa frågor i den dagliga verksamheten. Vi har också utvecklat vårt riskhanteringssystem och arbetat vidare med riskanalyser och handlingsplaner för riskeliminering, vilket gett mycket positivt resultat med färre olycksfall som följd.

Likabehandlande rekryteringsprocess och intern rörlighet

Vår nyanställningsprocess ska säkerställa att vi efterfrågar och hittar rätt kompetens för våra kommande uppdrag och att vi alltid tillämpar en kompetensbaserad och likabehandlande urvalsmodell för att motverka diskriminering. Vi arbetar också med att synliggöra interna utvecklings- och karriärmöjligheter för våra medarbetare. Att främja intern rörlighet gör förhoppningsvis att de anställda vill stanna längre och utvecklas inom företaget. Under 2019 har vårt fokus legat på att förbättra rekryteringsprocessen och göra den ännu mer likabehandlande och inkluderande. Vi har exempelvis tagit fram en checklista för inkluderande rekryteringsannonser, eftersom vi eftersträvar mångfald. Vi har även möjliggjort en så kallad "enkel ansökan" i vårt rekryteringssystem för att sänka tröskeln för att skicka en ansökan för interna sökande eller sökande som exempelvis har någon form av funktionsvariation.

Ett hållbart arbetsliv är viktigt för oss

Likabehandlande anställningsvillkor är grunden för trygghet och vi strävar efter att anställningsvillkoren ska upplevas som rättvisa, moderna och effektfulla. I vår personalpolicy regleras personalrelaterade frågor och arbetet med att trygga sociala förhållanden. Utöver policyn finns handlingsplaner för hantering av diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier. Handlingsplanerna utgör ett konkret stöd för chefer och medarbetare i hur man ska agera vid incidenter. Missförhållanden ska anmälas till närmaste chef, HR-enheten, facket eller arbetsmiljöombud. Information om upplevda missförhållanden kan också komma från medarbetarenkäten som bland annat hanterar frågor om konflikthantering och upplevd diskriminering. Resultatet från dessa följs upp av ansvariga chefer.

Stressrelaterade sjukskrivningar

Precis som i många andra verksamheter ökar stressrelaterade sjukskrivningar. Därför har vi under året förtydligat processen kring det förebyggande arbetet och bland annat infört hälsosamtal som ett sätt för chefer och medarbetare att ta upp tecken på ohälsa eller ohållbar arbetsbelastning. Vi har bland annat tagit fram en mall som ska stötta medarbetare och chefer att prata om ohälsa och tillsammans ta fram en handlingsplan för att underlätta situationen. Medarbetarna får också tips om hur de själva kan påverka sin livssituation och ta hälsosamma beslut. De kan även själva genomföra ett mindre test för att testa sin stressnivå. Vi har erbjudit föreläsningar om stress för alla medarbetare och chefer under andra halvan av året. Under 2019 har vi utvecklat vår rehabiliteringsprocess för att underlätta för cheferna i organisationen att stötta medarbetare som hamnar i rehabilitering.

Exempel på risker relaterade till våra arbetsförhållanden

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policys
Att bolaget inte lyckas attrahera och behålla rätt kompetens.	Identifiera möjligheter att tillgodose efterfrågad kompetens internt, till exempel genom utvecklingstrappor som ska ge möjlighet att förflytta sig och växa internt. Tvärfunktionellt samarbete och utbildning. Samarbete med olika forum som t ex stadens arbetsmarknadsinsatser.	Personalpolicy. Arbetsmiljöpolicy
Diskriminering och trakasserier.	Tydliga riktlinjer för hur man ska anmäla detta. Uppföljning av medarbetarenkäter och medarbetarsamtal.	Personalpolicy. Arbetsmiljöpolicy.
Allvarliga arbetsolyckor	Systematiskt arbetsmiljöarbete, däribland utbildning.	Arbetsmiljölagen, AFS:ar, Personalpolicy. Arbetsmiljöpolicy.
Stressrelaterade sjukskrivningar och psykisk ohälsa.	Bedriva ett hälsofrämjande ledarskap för att jobba proaktivt med medarbetarnas hälsa. Flextidsavtal. Medarbetarsamtal där frågor om arbetsbelastning tas upp. Förebyggande hälsosamtal.	Personalpolicy. Arbetsmiljöpolicy.

Kundernas hälsa och säkerhet

Detta avsnitt behandlar den påverkan som våra produkter och tjänster kan ha på kundernas hälsa och säkerhet. Dricksvatten är ett av våra viktigaste livsmedel. Att leverera rent dricksvatten är avgörande för våra kunders hälsa och för livsmedelsindustrin. Det är också viktigt för våra kunders hälsa och säkerhet att avfallsinsamlingen utförs på rätt sätt, i synnerhet att farligt avfall hanteras korrekt. Här beskriver vi hur vi arbetar med att säkerställa kvaliteten på dricksvattnet och samla in farligt avfall samt några av riskerna inom respektive område. Farligt avfall gäller avfall från kunder, vårt eget avfall behandlas i avsnittet 'Verksamhetens restprodukter och avfall'. Hur vi sköter rening av avloppsvatten beskrivs i avsnittet 'Utsläpp till vatten'.

Dricksvatten – så säkrar vi kvaliteten på vårt viktigaste livsmedel

Vi är Sveriges största producent av dricksvatten. Vi styrs av kvalitetskrav i form av gränsvärden för det dricksvatten som lämnar vattenverket. Om vår vattentäkt Mälaren skulle bli allvarligt förorenad har vi Bornsjön som reservvattentäkt.

Många provtagningar varje år

För att säkerställa att dricksvattnet har god kvalitet genomför vi över 1 000 provtagningar på vattenledningsnätet årligen. Vi undersöker bland annat om det finns kemiska ämnen, bakterier eller andra mikroorganismer i dricksvattnet. Vid reparationer på ledningsnätet sker extra provtagningar för att kontrollera kvaliteten innan vattnet släpps på. Vi kontrolleras regelbundet av miljöförvaltningarna och vid våra egna interna revisioner. Årets interna revision bedömde att verksamheten följer de råd och riktlinjer som kommer utifrån uppställda krav och att vi arbetar utifrån det egenkontrollprogram som vi fastställt med tillhörande rutiner.

Planerad kapacitetsökning för vattenproduktionen

Stockholm Vatten och Avfall ska försörja Stockholm och Huddinge med ett dricksvatten av hög kvalitet och tillgänglighet. Detta är en utmaning för framtiden med en växande befolkning och klimatförändringar. För att kunna säkerställa en tillräcklig produktionskapacitet pågår projektet Stockholms Framtida Vattenförsörjning (SFV). En analys har gjorts av nuvarande och framtida kapacitet utifrån målet i den regionala vattenförsörjningsplanen, liksom en kartläggning av dimensioneringen av anläggningarna utifrån normaldygn och i händelse av kris. Inom programmet har en plan tagits fram för utbyggnad av vattenverk, reservoarer, huvudvattenledningar mm. Läs mer om detta under avsnittet 'Samhällsfunktion - indirekt påverkan'.

Exempel på risker för dricksvatten:

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policies
Förorening av dricksvatten via ledningsnätet till exempel på grund av bristande rutiner eller inläckage, felkoppling mm. Förorening kan leda till att gränsvärden överstigs (enligt SLVFS 2001:30).	Obligatorisk dricksvattenhygienutbildning, regler för hygien vid arbete i dricksvattendistributionsanläggningen, provtagningsprogram, HACCP (faroanalys), larmrutiner mm.	Egenkontroll (inklusive HACCP faroanalys) för att kunna uppfylla Livsmedelsverkets föreskrifter. Strategisk plan. Kontroll av miljöförvaltningar och interrevisorer.
Avbrott i dricksvattenleveranser, till exempel på grund av läckage. Detta kan leda till negativ påverkan på kunder som måste begränsa sin vattenanvändning.	Underhåll och utbyggnad av ledningsnätet samt övervakning.	Planerat underhåll mm.

Farligt avfall

Stockholm Vatten och Avfall har ansvar för insamling av farligt avfall i Stockholm, det vill säga produkter som bland annat är giftiga, explosiva, brandfarliga eller frätande. Huvudsakliga inlämningsställen för farligt avfall är återvinningscentraler och fasta, mobila och automatiska miljöstationer. Hur verksamheten på återvinningscentralerna ska fungera och hur materialet ska hanteras styrs bland annat av tillstånd från Miljöförvaltningen och säkerhetsföreskrifter. Vi arbetar kontinuerligt med informationsinsatser så att allmänheten vet vad som är farligt avfall och vart det ska lämnas.

Ett av bolagets mål är att skapa effektiva lösningar för omhändertagande av avfall. Det gäller i högsta grad farligt avfall. Vi kommer därför att fortsätta med satsningar för att öka insamlingen av farligt avfall och skilja det från annat avfall. Detta ska bland annat ske genom att öka tillgängligheten för att slänga avfall, till exempel genom att utöka antalet PopUp Återbruk⁹, automatiska miljöstationer¹⁰ och mobila miljöstationer¹¹. Ett annat exempel är butiksinsamlingar av kosmetiskt avfall där vi samarbetar med Kicks och Åhléns.

Under 2019 har antalet butiker som tar emot kosmetika ökat till sju (tre Kicks och fyra Åhléns). Vi har sedan tidigare ett samarbete med Clas Ohlson på Drottninggatan som tar emot farligt avfall, något som under året har utökats med Clas Ohlson i Gallerian och Måleributiken i Alvik. Under år 2020 planerar vi att fortsätta utökningen av butiker som tar emot farligt avfall, att dubblera PopUp-stationernas utställningstimmar och att öka antalet platser för den mobila miljöstationen med tre stycken.

⁹ Pop-up Återbruk: containerhus som flyttas enligt plan, där personal tar emot bärbart avfall och stockholmarna kan byta och laga saker.

¹⁰ En miljöstation som står på flera ställen i staden där man kan lämna in farligt avfall.

¹¹ Mindre lastbil som åker runt till olika platser enligt en turlista och tar emot farligt avfall.

Exempel på risker vid återvinningscentraler:

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policys
Om det blir för mycket avfall på en återvinningscentral kan det resultera i att den måste stänga då vårt tillstånd har en maxgräns för avfall. Detta kan leda till sämre service till medborgarna.	Frekventare tömning av återvinningscentralen. Söka nya platser för återvinningscentraler. Dialog med Miljöförvaltningen.	Tillstånd från Miljöförvaltningen. Säkerhetsföreskrifter.
Läckage från insamlingsplatser och mellanlagringsplatser, vilket kan leda till förorenad mark.	Kontroller på återvinningscentraler, egenkontroller.	Miljötillstånd, transporttillstånd, krav på hur det ska vara byggt, till exempel hårdgjord yta och invallningar.
Risk för brand som kan ge upphov till personskador (både brand och giftig rök).	Specialutbildad personal som hanterar det farligaste avfallet.	Säkerhetsföreskrifter på återvinningscentralerna.

Kommunikation om våra tjänster och verksamhet

Som livsmedelsproducent och viktig samhällsfunktion är det viktigt att vi informerar våra kunder om kvaliteten på produkter, om hur våra avfallstjänster ska användas och om driftstörningar som påverkar kunderna. Dricksvatten, avloppsrening och avfallshantering kan inte förpackas och märkas med innehållsförteckning som många andra produkter. Till stor del är det lagkrav, tillstånd och gränsvärden som styr. Vår kommunikation med kunder och andra intressenter handlar också om betydligt mer än kvaliteten på produkter och tjänster. Vi vill gärna påverka kunderna till ett hållbart beteende vad gäller vatten, avlopp och avfall.

Dricksvatten

För att säkerställa kvaliteten på dricksvattnet kontrolleras det enligt Livsmedelsverkets riktlinjer. Samlade värden för provtagna parametrar för våra vattenverk i Lovö och Norsborg och jämförelse med gränsvärden finns på vår hemsida www.svoa.se. Denna information uppdateras en gång om året.

Det kan leda till stora problem för våra kunder om det blir avbrott i vattenförsörjningen eller om vattenkvaliteten försämras. Vid planerade arbeten (till exempel på ledningsnätet) eller vid oplanerade störningar använder vi oss av en rad kanaler för att sprida information.

Typ av störning	Kanaler för information
Planerade avbrott	Vår webbsida, informationsbrev till berörda, skyltning och vepor kring arbetsplatsen samt i vissa fall sms till berörda personer i området.
Oplanerade störningar	Vår webbsida, i vissa fall lappar i portar eller brevlådor och/eller sms till berörda personer i området. Om nödvändigt via media, t ex via trafikrapporten i P4 Stockholm om det ger trafikstörningar.

Avloppsrening

Våra avloppstjänster styrs av tillstånd enligt miljöbalken. Vi redovisar årligen ett stort antal parametrar gällande avloppsreningen i vår årliga miljörapportering till Länsstyrelsen i Stockholm. Miljörapporten finns tillgänglig på vår hemsida www.svoa.se. Avloppsslam sprids på jordbruksmark och innehållet i slammet redovisas i produktblad.

Det är viktigt att kännedomen är hög hos stockholmarna om vad som ska spolas ner i avloppet. Om skräp spolas ner kan vi få stopp i avloppspumpstationer, vilket kan leda till bräddningar, det vill säga utsläpp av orenat avloppsvatten. Vi får också transportera stora mängder bortrensat skräp från avloppsreningsverken. Om exempelvis färgrester eller mediciner spolas ner kan vi få oönskade kemikalier i det renade vattnet som går till Östersjön. Vi genomför därför löpande informationsinsatser kring avloppsfrågor och satsar även på att informera barn i vårt pedagogiska skolmaterial. Under 2019 har vi genomfört en kampanj om skräp för att motverka att skräp som tops, våtservetter och tamponger slängs i toaletten. Vi fick stort genomslag i media och skyltade med dessa budskap på stadens sopbilar. Kampanjen genomfördes i samband med Världstoalettedagen som inföll den 19 november.

Avfallshantering

Behovet av kommunikation om avfallsfrågor och intresset för detta är stort hos stockholmarna. Information om avfallssortering, hämtning av hushållsavfall och matavfall samt om återvinningscentraler och farligt avfall finns samlat på svoa.se.

Stockholm Vatten och Avfall kommunicerar löpande om hur man sorterar sitt avfall rätt, varför man ska göra det och om våra olika tjänster för att lämna avfall av olika slag. Vi har höga mål gällande sortering av framför allt matavfall och gör satsningar för att få fler stockholmare och verksamheter att ansluta sig till den tjänsten.

Vid störningar i avfallstjänsten informerar vi via www.svoa.se och via kundtjänst. Vid särskilda händelser blir kommunikation via exempelvis media och fastighetsägare viktiga.

Digitalt skolmaterial och samarbete med Baltic Sea Science Center

En del av vårt uppdrag är att påverka och sprida miljöinformation om en hållbar livsstil. Ett exempel på detta är det samarbete vi har med Baltic Sea Science Center på Skansen. Syftet är att utbilda skolelever i frågor om vatten och hållbarhet med fokus på Östersjön. Vi har även tagit fram ett heltäckande digitalt skolmaterial om vatten och avfall som är kopplat till läroplanen och som lärare kan ladda ner och använda med sina elever.

Samhällsfunktion - indirekt påverkan

De investeringar vi gör i ledningsnät, vattenverk, avloppsreningsverk och anläggningar för avfallshantering är en förutsättning för att Stockholm ska kunna fungera och växa. Det är viktigt att vi är med redan på planeringsstadiet när det byggs nya bostäder och kontor eller vid ombyggnationer för att kunna skapa bra lösningar. Vi redovisar här påverkan från vår verksamhet och inte den från våra samarbetspartners när vi samarbetar i projekt. Vi redovisar inte någon värdering av vår påverkan i kronor då vi i dagsläget inte har några verktyg för det.

Exempel på risker som kan hindra att vi klarar vår samhällsfunktion:

Identifierad risk	Hantering/förebygga de arbete	Styrning/policys
Att vi inte hinner med underhåll och förnyelse av ledningsnät i planerad takt för att vi måste prioritera exploateringsprojekt. Detta gör att ledningsnätet riskerar att bli mer slitet innan det byts och att risken för läckage ökar.	Hårdare prioriteringar, uppskjutna projekt och uppskjuten förnyelse av ledningsnätet.	Exploateringskontoret och Trafikkontoret styr över exploateringsprojekt. Budget och begränsningar i resurser styr över vad vi har möjlighet att göra. Strategisk plan.
Avbrott och störningar i vattenleveranser och avfallshämtning. Detta leder till att våra kunder drabbas och att förtroendet för vårt bolag minskar.	Kontroller, bevakning av ledningsnät, uppföljningar, provtagningar, mobiliseringsplan vid större störningar mm.	Hållbarhetspolicy, avfallspolicy, lagkrav mm.
Befolkningsökning samt klimatförändringar med till exempel fler värmepumpar kan leda till bristande kapacitet att leverera dricksvatten. Detta kan innebära att kunderna måste hushålla med vatten och att vi kan behöva stänga av vattnet under vissa tider.	Öka kapaciteten genom utbyggnation av ledningsnät och vattenverk mm samt samarbete med andra vattenbolag.	Strategisk plan, SFV (Stockholms framtida vattenförsörjning)

Hållbar infrastruktur

Enligt våra ägardirektiv ska vi delta i planeringen för ett växande Stockholm utifrån behovet av teknisk infrastruktur. Tillsammans med andra bolag och förvaltningar i staden planerar och projekterar vi nybyggnationer och större ombyggnationer. I stadens mål för en hållbar mark- och vattenanvändning ingår också att vi ska planera och bygga på ett sådant sätt att miljöpåverkan minimeras. Påverkan kan ske vid själva byggnationen, till exempel genom transporter med tunga fordon i bostadsområden, men också genom miljöpåverkan från det material vi använder. Vi försöker att alltid informera och ha en dialog med de som berörs av våra projekt. En annan viktig fråga är att välja bra material som håller länge så att vi inte behöver förnya ledningsnätet så ofta.

Exploateringsprojekt är alltid prioriterade

Det krävs ökade resurser för att finansiera de omfattande investeringar som behövs för att möta stadens befolkningstillväxt, vilket tas upp i våra ägardirektiv. Eftersom de finansiella resurserna är begränsade är det angeläget att prioritera mellan stadens framtida

investeringsprojekt och uppnå en ökad kostnadsmedvetenhet i projekten. Kommunfullmäktige har därför fastställt en investeringsstrategi. I denna framgår att det bland annat planeras för 140 000 nya bostäder till år 2030, vilket också kräver investeringar i infrastruktur.

Det finns två huvudsakliga inriktningar på våra investeringar:

- Exploateringsprojekt, som är nybyggnation och större ombyggnationer och sker i samarbete med Exploateringskontoret, Trafikkontoret och Stadsbyggnadskontoret. Det är våra samarbetspartners som styr över dessa projekt.
- Egna projekt, till exempel underhåll och nyinvestering i vårt ledningsnät, samt större egna projekt som Stockholms framtida avloppsrening. Utifrån vår strategiska plan, våra bolagsmål och vår budget bestäms vilka projekt som ska prioriteras.

Vi måste alltid prioritera exploateringsprojekt, vilket i sin tur påverkar prioriteringar när det gäller underhåll och förnyelse av vårt ledningsnät och andra egna projekt. En annan faktor som spelar roll är konjunkturen, vid en högkonjunktur med byggboom blir det fler exploateringsprojekt.

En annan utmaning är att den dagliga samhällsservicen med dricksvatten, avloppsrening och avfallshämtning ska fungera utan större störningar. Om den inte fungerar kan det leda till stora problem och kostnader för invånare och miljö. Vi arbetar ständigt för att uppfylla lagkrav och att kontrollera och övervaka våra processer för att kunna klara vår verksamhet. Vid större problem och kriser aktiveras bolagets mobiliseringsplan och en krisledningsgrupp tillsätts med uppgift att hantera och lösa situationen.

Stora projekt

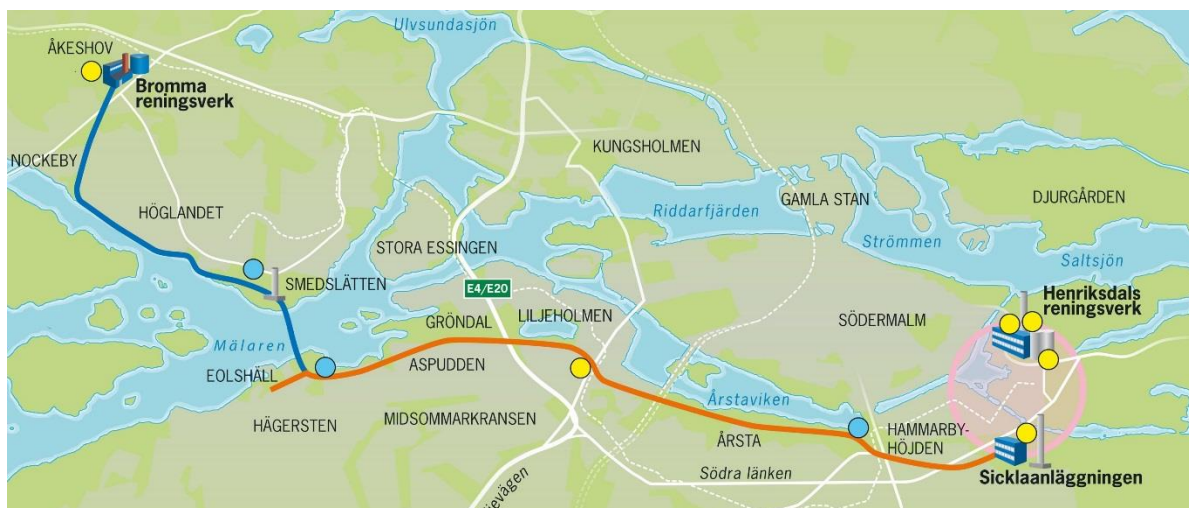
Några av de största byggprojekten som vi arbetar med just nu är Stockholms framtida avloppsrening (SFA), Stockholms framtida vattenförsörjning (SFV), Högdalens sorteringsanläggning och Mälarbanan. Projekten kommer bland annat att medföra följande:

- ökad kapacitet för hantering av avloppsvatten (SFA),
- ökad kapacitet för produktion av dricksvatten (SFV)
- möjliggörande av utökad matavfallsinsamling med ökad biogas- och biogödselproduktion som följd (sorteringsanläggningen i Högdalen)

Här följer en inblick i två av dessa projekt samt även i vårt övertagande av huvudmannskapet för sopsugar, som innebär utveckling av ett nytt ansvarsområde.

Stockholms framtida avloppsrening – SFA

För att klara framtidens utmaningar när det gäller omhändertagande och rening av avloppsvatten pågår projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) där Henriksdals reningsverk byggs om med ny förbättrad reningsteknik och fördubblad kapacitet. Även Sicklaanläggningen under Hammarbybacken byggs ut för att ta hand om avloppsvattnet som kommer från söderort och från den nya avloppstunneln från västerort. I och med ombyggnationen kommer Bromma reningsverk att stängas och allt avloppsvatten kommer att ledas om via Sicklaanläggningen till Henriksdal.

Den nya avloppstunnelns sträckning

Efter en lång väntan har Mark- och miljödomstolen nu godkänt projektets detaljplaner och efter att domen vunnit laga kraft har vi under hösten kunnat gå vidare med byggprocessen i Hammarbybacken och Sicklaanläggningen.

I Henriksdal sprängs berg ut, bland annat för att få plats med en ny anläggning för hantering av det slam som produceras i reningsverket. Inne i anläggningen har också arbetet med en ny tekniktunnel fortsatt. Den är snart färdigutsprängd och inredningen av tunneln är i full gång. I Hammarbybacken har vi börjat borra och spränga för att skapa en ny tunnelmynning så att det sedan ska gå att spränga ut för den nya reningsanläggningen.

I början av 2020 påbörjas arbetet med att bygga den nya tunneln från Bromma till Henriksdal. Tunneln, som ska bli 14 km lång, kommer att byggas från sex platser utmed sträckningen. De första blir Åkeshov, Smedslätten och Eolshäll. Tunneln, liksom arbetena i Sicklaanläggningen, planeras vara klara år 2026 och då ska avloppsvattnet från Bromma tas om hand i Sickla och Henriksdal. Projektet i sin helhet beräknas vara klart år 2029.

Stockholms framtida vattenförsörjning - SFV

Fram till år 2050 väntas antalet anslutna till Stockholm Vatten och Avfalls dricksvattennät öka från dagens 1,5 miljoner till cirka 2,15 miljoner. Den kapacitet vi har idag räcker inte för denna befolkningsökning och vi måste därför bygga ut vår vattenproduktions- och distributionskapacitet så att vi kan säkra vattenförsörjningen under många år framöver. Utöver våra egna åtaganden tar vi höjd för vattenförsörjningen inom Stockholms län i enlighet med Länsstyrelsens "Regionala vattenförsörjningsplan" genom att förstärka leveransmöjligheterna till både Norrvatten och Södertälje. Planeringen för utbyggnaden är redan påbörjad. Åtgärder behöver ske såväl i vattenverk som i huvudvattenledningsnät och reservoarer. Några inriktningar är:

- Vattenverk – ökning av långsamfilterkapacitet samt en ny produktionslinje vid Lovö vattenverk.
- Huvudvattenledningar – utbyggnad av huvudvattennätet för att förstärka kapacitet och leveranssäkerhet.
- Vattenreservoarer – renoveringar samt om- och nybyggnationer för att möta de nya förutsättningarna för vattenförsörjningen i Stockholmsområdet.

Huvudmannaskap för stationära sopsugar

År 2018 beslutade kommunfullmäktige att Stockholm Vatten och Avfall ska ta över huvudmannaskapet för ett antal stationära sopsugar. Uppdraget innebär att vi ska bygga och äga sopsugsterminalerna och huvudnätet i allmänna gator. Vi kommer även att ansvara för drift, underhåll och återinvestering av vår del av systemen. Detta innebär att bolaget har fått ett helt nytt verksamhetsområde. Under hösten har ett implementeringsprojekt startat som syftar till att ta fram gemensamma arbetssätt inom bolaget och med staden för att hantera frågor kopplade till huvudmannaskapet, från idé till färdig anläggning.

Under 2019 har överlåtelseavtal för fyra pågående sopsugsprojekt förhandlats fram med staden, vilket innebär att bolaget nu äger och är ansvariga för genomförandet av projekten. Under nästa år kommer arbetet med ett överlåtelseavtal för ytterligare en sopsugsanläggning att påbörjas. Vi kommer även att ta över en sopsugsanläggning i Hagastaden när den är färdigutbyggd, preliminärt år 2023. Därutöver pågår ett arbete med att utreda sopsugar i ett antal nya exploateringsområden. Efter full utbyggnad av de idag planerade systemen beräknas avfallet från ca 25 000 hushåll att samlas in via sopsug.

Sopsugsanläggningar består av nedkast, ventiler och transportrör inne på kvartersmark samt ett huvudnät, styrsystem och en sopsugsterminal.

Fördelarna med sopsugsanläggningar är flera. Hämtfordon behöver inte åka in i på gårdar och i trånga områden, utan kan tömma avfall från flera fastigheter från en central hämtplats vilket minimerar transportbehovet. Det blir också minskad belastning och förbättrad arbetsmiljö för dem som samlar in avfallet, eftersom man inte behöver bära säckar eller dra kärl.

Indirekt påverkan på marknaden

Då vi är en stor upphandlare bidrar vi till att skapa arbetstillfällen och affärsmöjligheter för företag. Vi upphandlar både varor och tjänster varav tjänster utgör den dominerande delen, främst entreprenader och tekniska konsulter. Entreprenader innefattar bland annat bygg-, maskin- och schaktentreprenader där våra största avtal gäller schakt- och rörläggning.

Som kommunalt bolag ska vi gynna konkurrensen på marknaden och ha en blandning av stora och små leverantörer. I vårt ägardirektiv framgår att vi i våra upphandlingar ska ta hänsyn till och möjliggöra för småföretag och en mångfald av aktörer att delta. När det gäller entreprenader upphandlar vi främst större bolag som kan hantera de volymer vi har medan det på konsultsidan är större variation då vi utgår från specialkompetens. Vi har runt 2 500 leverantörer i vårt leverantörsregister, de flesta svenska.

Samverkan och forskning

Enligt vårt ägardirektiv ska Stockholm vara en stad som uppmuntrar företag som satsar på innovationer och miljösmart teknik. Vi samarbetar själva med olika institut som forskar inom de områden där vi är verksamma. Genom att göra våra anläggningar tillgängliga för forskare kan vi bidra till att forskningen blir mer verklighetsanknuten, dessutom knyter vi närmare kontakter med ex-jobbare och doktorander. Det ger oss också en chans att lättare dra nytta av resultaten av forskningen i vår egen verksamhet. Några av de samarbeten vi haft under året är:

- Medverkan i SIPTex, Svensk Innovationsplattform för Textilsortering, ett Vinnova-finansierat projekt från IVL Svenska Miljöinstitutet för att utveckla maskinell sortering som kan möjliggöra utökad återvinning av textil. Under 2020 bygger Sysav¹² en ny anläggning för sortering av textil i Malmö. Textilmaterialet som samlas in på Bromma och Lövstas återvinningscentraler kommer att tillfalla projektet. Ur textilflödet kommer först textilier för återanvändning att sorteras ut och sedan kommer det resterande flödet att sorteras för återvinning.
- Samarbete med Luleå Tekniska Universitet i dagvattenprojektet Drizzle¹³ där målet är att ta fram stadsanpassade dagvattenlösningar. Syftet är bland annat att minska risken för översvämningar i städer och minska föroreningsbelastningen på sjöar och vattendrag.
- Medverkan i VA-kluster Mälardalen, där regionens avloppsaktörer, universitet och högskolor samarbetar kring frågor som rör avloppsvatten och slamhantering. Målet är att bidra till en effektivisering av våra avlopps- och slamhanteringssystem med hänsyn tagen till energi- och resursutnyttjande.¹⁴
- Samarbete med Norrvatten, SLU och IVA för att försöka ta fram sensorer för tidig varning av olja och diesel i råvattnet.
- Medverkan i olika samarbeten kring plastproblematiken som till exempel Miljöförvaltningens handlingsplan angående mikroplast. Vi har också deltagit i uppdateringen av ”Minskad energiåtervinning av fossil plast”, en del av Stockholms stads klimatstrategi.

¹² Sydskånes avfallsaktiebolag

¹³ Källa: <https://www.ltu.se/research/subjects/VA-teknik/Forskningsprojekt/DRIZZLE/Om-DRIZZLE>

¹⁴ Källa: www.va-malardalen.se/2.1acdfdc8146d949da6d5ca0.html

- Vi deltar också i några projekt ihop med andra vattenverk och universitet som rör mikroplast i råvatten och användning av mikrobiologisk analys för att åstadkomma en stabil dricksvattenkvalitet.

Arbetsmarknadsinsatser i form av tillfälliga arbetsplatser

Även under 2019 har vi genom Stockholms stad erbjudit individer som står långt från arbetsmarknaden tillfälliga arbetsplatser hos oss. På så sätt bidrar vi till att de får arbetslivserfarenhet som förhoppningsvis gör det lättare för dem att på sikt ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden. Vi har också erbjudit några av stadens ungdomar i Stockholm feriejobb. Detta ger dem tillfälle att få prova på arbetslivet. Förhoppningen är också att fler ungdomar ska intressera sig för stadens verksamheter och att de på sikt söker sig till en utbildning så att de kan ta arbete inom staden.

Påverkan på samhället vid byggnationer

För att klara vårt uppdrag och möta framtidens utmaningar behöver vi både underhålla och bygga ut vår verksamhet. Vår ambition är att påverka invånarna så lite som möjligt vid byggnation, men ibland är det oundvikligt att närboende påverkas. I stora projekt som exempelvis Stockholm framtida avloppsrening (SFA) utförs kontinuerligt riskanalyser för de områden vi kan komma att påverka för att i ett tidigt skede kunna undvika eller reducera eventuella störningsmoment.

Exempel på risker vid byggnationer. Denna gäller risker som identifierats inom SFA-projektet

Identifierad risk	Hantering/förebyggande arbete	Styrning/policys
Buller från borrhäns- och sprängningsarbeten som stör de närboende.	Vi tillhandahåller bullerprognoser som visar var och när det kan komma att låta, samt en telefon- och sms-tjänst där man kan få en varning om när vi spränger. Vid mer omfattande arbeten kan evakueringsboende tillhandahållas för boende i närheten av arbetsområdet.	Naturvårdsverkets allmänna råd (2004:15) om buller från byggplatser. Miljöbalken.
Ökad frekvens av lastbilstransporter påverkar framkomlighet, olycksrisk och orsakar buller i närheten av arbetsområdet.	Vi sätter upp skyltar om byggtrafik och ger information till närboende och närliggande verksamheter om kommande arbeten. Vi har också en telefonjour dygnet runt för eventuella klagomål. Vi försöker också anpassa tider för lastbilstransporter.	Naturvårdsverkets allmänna råd (2004:15) om buller från byggplatser. Miljöbalken.
Luktstörningar utanför anläggningarna under byggtid.	Vi ger information till boenden och andra verksamheter i närområdet och leder vid behov luktande gas genom skorsten.	Miljöbalken.
Obehöriga rör sig inom temporära arbetsområden. Det finns risk att de skadas eller själva orsakar skada.	Vi sätter upp stängsel, håller grindar stängda samt har kravställt skalskydd.	Föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

Antikorruption

Korruption förstör grundförutsättningarna för en stabil och hållbar värld och enligt Brottsförebyggande rådet är kommunal verksamhet särskilt ansatt. Som ett kommunägt bolag i har vi ett särskilt ansvar att agera på ett sätt som gör att invånarna har förtroende för oss när vi utför vårt uppdrag.

Riktlinje för representation och gåvor

Idag utförs anti-korruptionsarbete i olika delar av vår organisation. Vi har ingen policy gällande anti-korruption. Som stöd har vi istället en riktlinje rörande representation och gåvor. Den beskriver hur vi ska agera vid representation, gåvor, konferenser, mässor och studieresor. Denna riktlinje finns tillgänglig för alla medarbetare och följs upp av cheferna. Alla nyanställda får också information om representation. För att hantera korruptionsrisken vid beställning och betalning av fakturor arbetar vi utifrån tvåhandsprincipen där beställaren godkänner och chefen attesterar inköpet eller betalningen.

För att reducera risken för korruption i våra leverantörsled ställer vi krav i de upphandlingar där vi efter riskbedömning anser att sådana risker finns. Kraven är baserade på FN:s deklaration mot korruption. Anti-korruptionskrav är en del i våra krav rörande arbetsvillkor och mänskliga rättigheter.

Visselblåsarfunktion och nytt ramverk med uppförandekod

Under 2019 har bolaget inrättat ett visserblåsarssystem där anställda, kunder och leverantörer anonymt kan rapportera om missförhållanden. Systemet ligger hos en extern part för att säkerställa anonymitet för uppgiftslämnaren.

Vi planerar också att ta fram ett ramverk som ska bestå av en uppförandekod, riskanalyser för att identifiera korruptionsrisker i verksamheten och utbildning till samtliga anställda. Detta var tänkt att ske 2019 men har skjutits fram till 2020 på grund av tillfällig resursbrist.

Exempel på risker som kan uppstå inom området korruption:

Identifierad risk	Hantering /förebyggande arbete	Styrning/policys
Att anställda tar emot mutor. Det kan leda till minskat förtroende för företaget, böter eller fängelse för ansvarig person.	Information till chefer.	Riktlinjer för representation och gåvor. Ett nytt ramverk kommer att skapas under 2020.
Att anställda anlitar vänner och bekanta för uppdrag som inte behöver upphandlas. Kan leda till ekonomisk skada för företaget då man kanske inte får den bästa leverantören och att förtroendet för företaget minskar.	Alla inköpsordrar och fakturor ska godkännas av två personer.	Internrevision med stickkontroller. Ett nytt ramverk kommer att skapas under 2020.

Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall

Lagkrav och tillstånd

Vår verksamhet är starkt styrd av lagkrav. Användningen av vatten- och avloppstjänster styrs av lagen om allmänna vattentjänster samt av regler som beslutas av kommunfullmäktige. Avfallshanteringen styrs av Renhållningsordningen och den tillhörande Avfallsplanen för Stockholm. Vi måste även följa tillstånd och domar inom områdena vattenproduktion, avloppsrening och avfall. Våra intäkter kommer huvudsakligen från vatten- och avfallstaxor och våra kostnader ska utgöras av nödvändiga kostnader för att bedriva verksamheten. Hur vi får ta ut våra taxor styrs också av Lagen om allmänna Vattentjänster och Renhållningsordningen.

Avloppsrening

Nu går vi in i nästa fas av Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) och ett nytt miljötillstånd började tas i anspråk i oktober 2019. Tillståndet anger förutsättningarna för den tunnel som vi ska bygga mellan Bromma reningsverk och Sickla samt för utbyggnad av reningsverket i Sickla. Det innebär också att vi under byggtiden övergår från kvartalsmedelvärden till årsmedelvärden när det gäller våra utsläppsvillkor, samtidigt som tillåtna utsläppsmängder skärps. Några andra ändringar är att kraven på hur vi ska hantera kemiska produkter och farligt avfall konkretiseras, och att all luft nu ska samlas in och ledas genom skorsten i Henriksdal och Sickla för att minimera lukt. Vi har upprättat ett ambitiöst kontrollprogram för arbetet med avloppstunneln från Bromma till Henriksdal för att försäkra oss om att den inte ger upphov till skador.

Vissa av våra utsläppsvillkor kommer att skärpas efter att den utbyggda anläggningen tagits i drift, bland annat för fosfor där resthalten av totalfosfor som utsläppsvattnet får innehålla sänks från 0,3 mg/l till 0,20 mg/l. En stor utmaning blir det nya kvävevillkoret som kommer att skärpas från 10 mg/l till 6 mg/l när anläggningen är klar.

Vattenproduktion

Bolagets miljöpåverkan omfattar vattenmiljön i Stockholmsområdet, Mälaren och skärgården. Vi är beroende av olika tillstånd som reglerar den verksamhet vi bedriver, bland annat för uttag av råvatten och reglering av Mälaren och Bornsjön.

Avfall

Stockholm Avfall AB har ett antal återvinningscentraler som är tillstånds- och anmälningspliktiga enligt miljöbalken, samt miljöstationer (för farligt avfall), "Samlaren" (för ljuskällor, batterier och småelektronik) och andra insamlingspunkter som är anmälningspliktiga. Mer information om detta finns i vår årsredovisning.

Ägardirektiv

Stockholms stads krav och förväntningar på Stockholm Vatten och Avfall regleras i ägardirektivet. Enligt detta är bolagets mål följande:

”Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt. Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar.

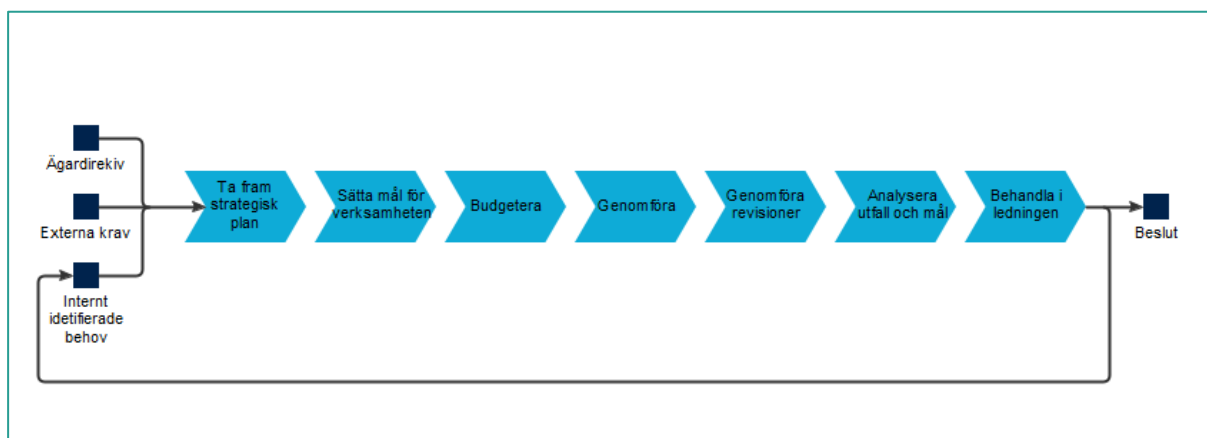
Bolaget ska medverka till en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om resurseffektiva kretslopp.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet.”

Från år 2020 tillkommer också att vi ska säkerställa teknik och metodval för läkemedelsrening av avloppsvatten. I övrigt uttrycks mer ett trettiotal mer specifika direktiv.

Strategisk planering och bolagsmål

I vår strategiska plan för 2019-2023 ingår våra ägardirektiv, viktigaste hållbarhetsfrågor, utmaningar, bolagsmål och uppgifter. Målen bryts sedan ner till avdelnings- och enhetsmål och aktiviteter med tillhörande indikatorer som följs upp varje tertiäl och rapporteras till styrelse och ägare. Vid målarbetet på avdelnings- och enhetsnivå är våra årliga processanalyser med riskanalyser en viktig input. Under året har ledningen tagit fram och beslutat om nya mål för verksamheten, läs mer under avsnittet 'Styrning'.

Flöde för styrning och uppföljning 2019

Policys och riktlinjer

Vi har en rad policys och riktlinjer som styr vår verksamhet och vårt hållbarhetsarbete, till exempel hållbarhetspolicyn, personalpolicyn, arbetsmiljöpolicyn samt riktlinjer för representation och gåvor. Vi är också certifierade enligt ISO-standarderna 9001 och 14001. Hållbarhetspolicyn presenteras nedan, övriga policier finns att läsa om i avsnitten om hållbarhetsfrågor.

Hållbarhetspolicy

I december 2017 antog styrelsen en ny hållbarhetspolicy för Stockholm Vatten och Avfall. Den lyder:

Stockholm Vatten och Avfalls verksamhet har en avgörande betydelse för en hållbar stad. Våra uppdrag är att ta hand om stockholmarnas hushållsavfall, förse dem med friskt dricksvatten och ta hand om avloppsvatten. Stockholm Vatten och Avfall bidrar även till en hållbar utveckling genom att:

Tänka långsiktigt och ständigt förbättra verksamheten

Vi utvecklar, förbättrar och underhåller verksamheten till nytta för kunden, miljön och samhällsutvecklingen på kort och lång sikt. Vi har en arbetsplats som präglas av en god, likabehandlande och säker arbetsmiljö.

Hushålla med resurser och skydda miljön

Vi arbetar för att minimera föroreningar till vatten, mark och luft från vår verksamhet. Vi hushållar med energi och andra resurser och strävar efter att ha ett livscykelperspektiv. Vi tar vårt ansvar som en stor aktör för att skydda miljön i Östersjön, sjöar och vattendrag samt utveckla en allt mer kretsloppsriktad avfallshantering.

Vara ett gott exempel och säkerställa att vi klarar krav

Vi föregår med gott exempel när vi hanterar vårt eget avfall och vatten på ett hållbart sätt. Vi har arbetssätt som säkerställer att vi uppfyller fastställda krav från kunder och samhälle.

Informera och påverka våra kunder och leverantörer

Vi redovisar öppen information om vår verksamhet och försöker genom dialog påverka våra kunder till en hållbar livsstil. Vi arbetar tillsammans med våra leverantörer och andra aktörer för att använda produkter och material som är lämpliga ur miljösynpunkt. Vi tar även tillvara våra möjligheter som upphandlare att säkerställa bra arbetsvillkor, sysselsättningsåtgärder och antidiskriminering.

Uppföljning och utvärdering

Det är Stockholm Vatten och Avfalls ledning och styrelse som är ansvariga för hur bolaget styrs och att externa och interna krav implementeras och följs, vilket inkluderar hållbarhetsfrågorna i ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. I ledningsgruppen ingår VD och avdelningschefer. Styrelsen består av ledamöter och suppleanter valda av kommunfullmäktige i Stockholm och Huddinge. Styrelsens ansvar styrs av Aktiebolagslagen.

Vår verksamhet är målstyrd, uppföljning av mål och indikatorer sker tertialvis och rapporteras till ledningen. Miljöarbetet följs även upp i en rad rapporter, till exempel vår miljörapport, som också rapporteras till våra ägare. Årligen genomförs processanalyser där ledningen utvärderar hur väl vi uppfyller lagkrav, kundnöjdhet, kvalitet på köpta varor och tjänster, hur vi hanterar avvikelser och fattar beslut om eventuella förändringar som behöver göras till nästkommande år. Styrelsen behandlar miljö- och övriga hållbarhetsfrågor på strategisk nivå och enligt delegationsordningen, till exempel godkännande av policyer.

Granskning

Vi är certifierade inom kvalitet (ISO 9001) och miljö (ISO 14001) och har årliga externa och interna revisioner inom ramen för dessa standarder. Under 2019 resulterade den externa miljö- och kvalitetsrevisionen inte i några större avvikelser. Våra internrevisorer granskar årligen att vi uppfyller det vi åtagit oss när det gäller policys, mål, standarder, interna rutiner och lagstiftning och rapporterar avvikelser samt förbättringsförslag.

Bolagets räkenskaper granskas av vårt revisionsföretag Ernst & Young. De granskar bland annat att årsredovisningen och hållbarhetsrapporten har upprättats enligt årsredovisningslagens krav.

Om hållbarhetsredovisningen

Hållbarhetsredovisningen är en del av förvaltningsberättelsen i Stockholm Vatten och Avfalls årsredovisning och ett av våra verktyg för att kommunicera med intressenter kring det hållbarhetsarbete som bedrivs. Redovisningen omfattar hela koncernens verksamhet. I 2018 års rapport beskrev vi de fyra viktigaste hållbarhetsområdena enligt GRI:s struktur. I årets rapport har vi ändrat strukturen och vidgat omfattningen till fler hållbarhetsområden som vi bedömt har mycket stor betydelse. Vi har också rubricerat om en del av dem så att de bättre sammanfattar innehållet. I övrigt har inga väsentliga förändringar skett i förhållande till 2018 års redovisning.

Upprättande av hållbarhetsredovisningen

Redovisningen har sammanställts av medarbetare från hållbarhets- och ekonomienheten på Stockholm Vatten och Avfall med stöd från kommunikationsenheten. Information och upplysningar har inhämtats från ansvariga personer i verksamheten samt olika verksamhetssystem så som målverktyg och beslutsstödsystem.

Denna redovisning har upprättats i enlighet med standarden GRI Standards Core. Årets rapport har inte blivit granskad av extern part utifrån kraven i GRI Standards Core.

Risker

I avsnitten som rör social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet har vi under respektive område specificerat några av de risker som finns i vår verksamhet och hur vi hanterar dem. Vi vill förtydliga att detta är ett urval och inte en heltäckande lista. De är inte heller resultatet av en formell och samordnad riskanalys i bolaget.

Våra intressenter

Inom ramen för GRI genomfördes år 2017 en intressent- och väsentlighetsanalys för att identifiera bolagets viktigaste hållbarhetsfrågor och intressenter. Resultatet av analysen av de viktigaste hållbarhetsfrågorna presenteras under respektive avsnitt under ”Våra viktigaste hållbarhetsområden”. De viktigaste intressenterna presenteras nedan.

De intressenter som tagits i beaktande vid utförande av väsentlighetsanalysen är de intressenter som i störst utsträckning både berörs av och påverkar bolagets verksamhet: leverantörer, kunder, ägare och medarbetare.

Att ha regelbunden kontakt med våra intressenter är viktigt för vårt dagliga och strategiska arbete. Exempel på de dialoger vi för visas i tabellen nedan. I denna framgår även vilken påverkan vi har på dem och vilken påverkan de har på oss.

Under året har vi i samarbete med en extern aktör arrangerat ett tiotal fokusgrupper med ett urval av våra olika kundgrupper. Likaså genomfördes en strukturerad dialog med flera av våra grannkommuner. Syftet har varit att ta reda på kunskaper, attityder och behov kring Stockholms vatten- och avfallshantering. Detta har bland annat varit ett viktigt bidrag till framtagandet av våra nya bolagsmål. Några av slutsatserna är att även om kunskapen om vår verksamhet inte varit så stor finns en vilja att bidra till en hållbar stad och en efterfrågan på rådgivning och skräddarsydda lösningar i olika frågor. Under 2020 kommer vi att ta fram en plan och påbörja genomförandet intressentdialoger ur hållbarhetsperspektivet.

Intressent	Påverkan	Typ av kommunikation	Exempel på input
Kunder - Alla invånare i Stockholm, både privatpersoner och verksamheter med behov inom VA och avfall, samt grannkommuner	Våra kunder påverkas av hur väl vi sköter våra åtaganden och vårt åtagande underlättas genom att kunder minimerar utsläpp i vatten och sorterar sitt avfall korrekt.	Kundundersökningar och fokusgrupper. Dialog med kundtjänst och tjänstemän om olika typer av kundärenden, exempelvis fakturering eller klagomål om någon tjänst inte fungerar som den ska. Kundkontakt på våra återvinningscentraler. Samråd. Kundinformation via olika kanaler som webbplats och sociala kanaler. Informationskampanjer. Knackadörr-kampanjer för att värva matavfallskunder.	- mer information och rådgivning - hur använder vi vatten hållbart? - enklare avfallslösningar - individuella vattenmätare för kunder - anpassning av infrastrukturen till växande befolkning och klimatförändringar - generell nöjdhet med dricksvatten och återvinningscentraler
Leverantörer - Företag vi köper varor och tjänster ifrån	Vi upphandlar varor och tjänster för mycket stora belopp varje år, vårt val av leverantörer och de krav vi ställer i upphandlingar får en stor ekonomisk, miljömässig och social påverkan på samhället.	Upphandlingar, beställningar, inköp och avtalsuppföljning. Även kommunikation i det dagliga arbetet med till exempel konsulter och entreprenörer.	Vid uppföljningsmöten med leverantörer har dessa uttryckt behov av tydliga och relevanta miljökrav. Vi behöver öka dialogen med leverantörerna för att få bra underlag till effektiva miljökrav och sociala krav.

Ägare - Stockholms stad och Huddinge kommun	Våra ägare ger oss direktiv och handlingsramar för vad vi ska göra och åstadkomma. Vi är ett av de största bolagen i Stockholms Stadshus-koncernen och påverkar ägaren genom hur vi genomför vårt uppdrag.	Ägardirektiv, styrelsemöten, beslutsärenden i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen, löpande dialoger i verksamheten.	Ägaren styr genom ägardirektiv och efterfrågar rapportering av verksamhetsutfall och mål vid satta tidpunkter. Många ägardirektiv omfattar hållbarhetsfrågor
Medarbetare - Anställda på Stockholm Vatten och Avfall	Det är medarbetarna som med sin kompetens och engagemang driver och utvecklar bolagets hållbarhetsarbete. Vi ger medarbetarna förutsättningar att bedriva arbetet genom exempelvis de arbetsvillkor, den arbetsmiljö och den kompetensutveckling som bolaget tillhandahåller.	Möten, dialoger med chefer och kollegor, internkommunikation via bolagets kanaler exempelvis intranätet, medarbetarsamtal, medarbetarundersökningar.	Utfall från medarbetarenkäter visar högt förtroende mellan medarbetare och chef, men samtidigt behov av tydligare styrning, mål och uppföljning.

Väsentlighetsanalys

Med utgångspunkt från intressentanalysen som genomfördes i Stockholm Vattens och Avfalls ledningsgrupp 2016, gjordes en värdering och bedömning av våra viktigaste hållbarhetsområden. Väsentlighetsanalysen genomfördes av en grupp med representanter från enheterna för Hållbarhet, Ekonomi, Upphandling, HR och Kommunikation med stöd av konsulter från Ernst & Young. Utifrån värderingen plottades de av GRI:s hållbarhetsfrågor som bedömdes ha stor betydelse i ett diagram. En sammanfattande bild av diagrammet visas i bild på sidan 13. De områden som bedömdes ha mycket stor betydelse för intressenterna och samtidigt påverkas i mycket stor utsträckning av bolagets verksamhet är de som har redovisats i denna rapport. Det är också dessa områden som vi fokuserar på i hållbarhetsarbetet.

Redovisning av indikatorer

Personal, antikorrupktion och mänskliga rättigheter

Personal och sociala förhållanden	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	12 ¹⁵	12	25	13
Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar ¹⁶	6	7	7	5
Index Bra arbetsgivare (medarbetarenkät)	87	87	86	85
Aktivt Medskapandeindex (medarbetarenkät)	82	82	80	76
Andel medarbetare som uppger högt värde för en bra arbetssituation ¹⁷ (medarbetarenkät)	75%	-	-	-
Sjukfrånvaro totalt	3,7%	3,5%	3,6%	4,1%
Sjukfrånvaro dag 1-14	1,8%	1,5%	1,6%	1,8%
Medeltal medarbetare per chef ¹⁸	8,0	-	9,8	-

Statistik över anställda (GRI 102-8)

Anställda per 31 december ¹⁹	2019 Män	2019 Kvinnor	2018 Män	2018 Kvinnor	2017 Män	2017 Kvinnor
Antal tillsvidareanställda	405	203	374	187	347	173
varav heltidsanställda	403	201	372	186	346	171
varav deltidsanställda	2	2	2	1	1	2
Antal visstidsanställda	7	11	11	10	19	10

Antikorrupktion	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Antal anmärkningar vid internkontrollgranskning avseende förtroendekänsliga poster ²⁰	0	1	0

¹⁵ Antalet tillhandahållna platser har minskat sedan 2018 med anledning av att bolaget skärpt sina säkerhetsregler och utför tidskrävande säkerhetsprövningar i samband med tillsättning av nya medarbetare.

¹⁶ Tidsbegränsad anställning för personer som står långt från arbetsmarknaden samt unga 16-29 år som är behov av särskilda stödinsatser för att komma in i arbetslivet.

¹⁷ Ny indikator från och med 2019, historik saknas. Högt värde innebär 4-5 på en femgradig skala.

¹⁸ Ny indikator från 2018. Målsättningen har varit att minska medeltal anställda per chef för att skapa en bättre arbetssituation för medarbetare och chefer.

¹⁹ Timanställda ingår ej. I tillsvidareanställda ingår också provanställda.

²⁰ Området granskades inte under 2019.

Mänskliga rättigheter	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Andel anställda som omfattas av kollektivavtal	100%	100%	100%

Ekonomisk sammanställning, koncernen

	Enhet	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Nettoomsättning	Mkr	2 307	2 264	2 051
Rörelseresultat	Mkr	92	246	605
Resultat efter finansiella poster	Mkr	2	152	498 ²¹
Balansomslutning	Mkr	17 414	14 673	12 765
Anläggningstillgångar	Mkr	16 367	13 802	12 184
Soliditet	%	4,5%	5,5%	5,5%
Medelantal anställda	St	608	570	540

Samhällsfunktion - indirekt påverkan (GRI 203)

Utvecklingen av betydande infrastruktur-investeringar (GRI 203-1)

Investeringar (Mkr)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Totalt utfall av investeringar	2 987	2 111	1 523

De fyra största projekten utifrån budget/prognos (Mkr)	Prognos totalt	Ack utfall 2019	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
SFA (Stockholms Framtida Avloppsrening)	9 172	2 440	867	517	332
Högdalens sorteringsanläggning	897	61	27	13	9
Ugglevikens reservoar (del av Stockholms Framtida Vattenförsörjning)	800	9	6	1	0
Mälärbanan ²²	795	297	265	25	6

²¹ Beror på realisationsresultat vid försäljning av fastighet. Siffran rensat från realisationsvinst är 30 mkr.

²² Mälärbanan: Omläggning och nyläggning av VA-nätet i samband med Trafikverkets utbyggnad av järnvägen mellan Duvbo och Barkaby p.g.a behov av anpassning av nätet efter den nya infrastrukturen.

Material (GRI 301)

Total vikt eller volym av huvudsakliga produktionsmaterial (GRI 301-1)

Insamlat material från kunder- Materialslag (ton/år) ²³	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
Hushållsavfall, energiutvinning	220 044	223 260	228 457
Hushållsavfall, deponering	0	0	0
Matavfall, biologisk behandling	23 897	20 044	18 612
Återbruk	2 664	2 465	2 024
Grovavfall, materialåtervinning	18 387	21 468	22 707
Grovavfall, energiutvinning	60 857	65 909	66 762
Grovavfall, deponering	9 660	13 256	12 902
Trädgårdsavfall, biologisk behandling	5 663	6 963	5 320
Trädgårdsavfall, energiutvinning	6 809	6 782	8 925
Farligt avfall	3 035	3 387	3 164
Elavfall inklusive batterier	5 522	5 998	6 468
Slam och latrin	1 769	1 008	1 729
Fettavskiljarslam	28 134	21 346	37 917
Frityr- och matfett	Uppgift saknas	885	1 086

Återvinning, återbruk, matavfallsinsamling	Utfall 2019	Mål 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Andel materialåtervinning för avfall som tas emot	36%	34%	30%	35%
Andel återbruk för material som tas emot i insamlingssystem	3,0%	3,4%	3,6%	2,7%
Andel insamlat matavfall till biologisk behandling av uppkommen mängd	26%	50%	25%	22%

²³ Vid publiceringen av denna rapport har vi ännu inte fått 2019 års siffror.

Förbrukning av processkemikalier (ton)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
<u>Vattenproduktion</u>			
Aluminiumsulfat	6 600	6 810	6 150
Kalk	2 030	1 970	1 850
<u>Avloppsrening</u>			
Järnsulfat (Heptahydrat)	9 860	9 450	9 000
Polymer	290	270	340

Energi (GRI 302)

Organisationens energiförbrukning (GRI 302-1)

Bränsleförbrukning icke förnybara källor (MWh)	Utfall 2019	Utfall 2018 ²⁴	Utfall 2017
Olja ²⁵	347	436	561
Bensin	160	197	226
Diesel	555	515	533
Stadsgas	13 ²⁶	111	64
Metanol	1 420	1 558	1 558
Totalt	2 496	2 815	2 942
Bränsleförbrukning förnybara källor (MWh)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Biogas ²⁷	1 199	1 260	1 230
Rötgas ²⁸	4 858 ²⁹	4 725 ³⁰	1 370
HVO ³¹	529	477	510
Totalt	6 586	6 460	2 664

²⁴ Utfallet från 2018 är korrigerat efter kompletteringar som skedde efter föregående års rapport

²⁵ Verksamhet (Louden) samt personalbostäder.

²⁶ Uppvärmning i Bromma reningsverk har i högre grad skett genom rötgas.

²⁷ Till fordon samt värme i en fastighet (GlashusEtt). Delvis uppskattning för nov-dec baserat på 2018:s utfall, då statistik från leverantör dröjer.

²⁸ Rötgas omvandlad till värme och el via pannor och gasmotorer, angivet värde är efter förbränning beräknad med en verkningsgrad om 85%.

²⁹ Rötgas har under 2019 i högre grad använts till pannor och ersatt stadsgas för uppvärmning i Bromma.

³⁰ Siffran är uppdaterad från 2018 (3660 MWh). Ökning från 2017 är främst på grund av fackling i samband med renovering av gasklockan samt större stopp för servicearbeten på uppgraderingsanläggningarna.

³¹ HVO används som bränsle till arbetsmaskiner. Detta var ett nytt bränsle år 2017.

Energiförbrukning per energislåg (MWh)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Total elförbrukning	133 466	133 311	133 788
Total värmeförbrukning	33 163	38 553	41 325
Total förbrukning av kyla	15	22	13

Såld el, (MWh)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Total såld el ³²	2 784	2 885	2 576

Total energiförbrukning (MWh)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Energiförbrukning, rening dricksvatten (Vattenverk, ledningsnät vatten samt hälften av fordonsförbrukning)	71 102	70 105	69 977
Energiförbrukning, rening avloppsvatten (Reningsverk, ledningsnät avlopp, rötgasproduktion samt hälften av fordonsförbrukning)	94 016	101 078	100 943
Avfall och fastigheter	7 824	7 093	7 216
Total energiförbrukning	172 942	178 277	178 136

Producerat dricksvatten och renat avloppsvatten (Mm3)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Total mängd producerat dricksvatten	148	152	147
Total mängd renat avloppsvatten ³³	158	141	154

Energiintensitet (GRI 302-3)

Energiintensitet, kWh	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Energiförbrukning ³⁴ per renat m ³ dricksvatten. (Vattenverk, ledningsnät vatten samt hälften av fordonsbränsle ³⁵)	0,48	0,46	0,48
Energiförbrukning ³⁶ per renat m ³ avloppsvatten. (Reningsverk, ledningsnät avlopp, rötgasproduktion samt hälften av fordonsbränsle ³⁷)	0,60	0,71	0,66

³² Vidarefakturerad el till Scandinavian Biogas som hyr och bedriver verksamhet i våra lokaler.

³³ Avloppsvatten som passerat samtliga steg i reningsverket

³⁴ Avser energiförbrukning inom bolaget.

³⁵ Grov uppskattning att hälften av fordonsförbrukning är dedikerad vattenrening och andra hälften avloppsrening.

³⁶ Avser energiförbrukning inom bolaget.

³⁷ Grov uppskattning att hälften av fordonsförbrukning är dedikerad vattenrening och andra hälften avloppsrening.

Omräkningsfaktorer har använts enligt nedanstående tabell:

	Omräkningsfaktor	enhet
Etanol [liter]	8,5	kWh/dm ³
Bensin [liter]	8,9	kWh/dm ³
Diesel [liter]	9,7	kWh/dm ³
Ecopar [liter]	9,6	kWh/dm ³
Biogas [kg gas]	12,9	kWh/kg gas
Olja (Eldningsolja EO1)	9,9	kWh/dm ³
HVO (BTL)	9,4	kWh/dm ³
Metanol	4330	kWh/m ³
Stadsgas	5,8	kWh/m ³
Naturgas	11	kWh/m ³
Rötgas	4,6	kWh/m ³
Fjärrvärme	1	kWh/kWh
Fjärrkyla	1	kWh/kWh
El	1	kWh/kWh

Utsläpp till luft (GRI 305)

Direkta utsläpp av växthusgaser (Scope 1 GHG) 305-1

Koldioxidekvivalenter (GHG Scope 1)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Metanutsläpp från avloppsreningsprocessen ³⁸		20 600	22 500
Lustgasutsläpp från avloppsreningsprocessen ³⁹		9 500	8 300
Utsläpp från bränsleförbrukning av ägda fordon VA	261 ⁴⁰	282	273
Utsläpp från bränsleförbrukning av arbetsfordon vid ÅVC ⁴¹		688	-

³⁸ Uppgifter för 2019 tillgängliga först efter denna rapportens publicering.

³⁹ Uppgifter för 2019 tillgängliga först efter denna rapportens publicering.

⁴⁰ Delvis uppskattning för nov-dec baserat på 2018:s utfall, då statistik från leverantör dröjer.

⁴¹ Uppgifter för 2019 tillgängliga först efter denna rapportens publicering.

Indirekta utsläpp av växthusgaser, tillförd energi (Scope 2 GHG) 305-2

Koldioxidekvivalenter (GHG Scope 2)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Fjärrvärme	3145	3647	3915
El	771	725	728
Metanol	358	392	392
Olja	46	63	72
Biogas/Rötgas	49	47	93
Stadsgas	2	18	10
Diesel	0,3	0,3	0,35
Fjärrkyla	0,15	0,22	0,12

Utsläpp till vatten (GRI 306)

Utsläpp till vatten per kvalitet och recipient (GRI 306-1)

Utsläpp till recipient (Mm ³)	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Total volym utsläpp av renat ⁴² avloppsvatten till Saltsjön (Östersjön)	158	142	153
Utsläpp av orenat eller delvis renat avloppsvatten ⁴³ från reningsverk till Saltsjön (mindre volym till Mälaren vid enstaka händelse)	1,9	3,2	0,7
Bräddat från ledningsnät till Mälaren, Saltsjön och småsjöar ⁴⁴	0,4	0,2	0,4

Kvalitet på utgående vatten från reningsverken till Saltsjön (mg/l)	Årsmedelvärde 2019	Årsmedelvärde 2018	Årsmedelvärde 2017	Gällande krav
Biokemisk syreförbrukning (BOD7)	3	5	3	8
Totalfosfor (Tot-P)	0,21	0,30	0,17	0,3
Totalkväve (Tot-N)	8,4	9,6	9,4	10
Ammoniumkväve ⁴⁵ (NH ₄ -N)	1,9	2,3	2,3	3

⁴² Reningen består i för- och simultanfällning med järnsulfat, biologisk kväverening i aktiv slamsteg samt efterpolering i sandfilter.

⁴³ Volymen inkluderas i den totala volymen och i uppgifterna om kvalitet på utgående vatten. Dessa utsläpp förekommer vid kraftig nederbörd och driftproblem i reningsverken.

⁴⁴ Uppskattad volym genom beräkning. 2019 års beräkning är ännu inte slutförd vid denna rapportens publicering. Bräddningar förekommer vid kraftig nederbörd och driftproblem i avloppspumpstationer.

⁴⁵ Medelvärde juli-oktober

Verksamhetens restprodukter och avfall (GRI 306)

Total vikt av verksamhetens interna avfall uppdelat på icke-farligt och farligt avfall och bortskaffningsmetoder (GRI 306-2)

Internt verksamhetsavfall vid samtliga miljöstationer inom bolaget, ton	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Kompostering/rötning	6	13 ⁴⁶	4
Materialåtervinning	143	118	57
Energiutvinning	125	121 ⁴⁷	77
Energiutvinning efter utsortering	55	42	27
Farligt avfall till behandling/återvinning	19	13	22
Totalt verksamhetsavfall bolag, ton⁴⁸	348	307	187
Antal transporter st ⁴⁹	967	840	759

Interna restprodukter och processavfall, ton	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Gallerrens från reningsverk till energiutvinning	1380	1510	1080
Sand från reningsverk som deponeras eller återbrukas beroende på föroreningsgrad	630	650	620
Schakt- och jordmassor som deponeras eller återbrukas (ca 80%) beroende på föroreningsgrad	20 860	20 490	18 160
Slam till deponi/behandling	0	370	2 100
Totalt för deponi, energiutvinning och till viss del återbruk	22 870	23 030	21 960
Rötslam från reningsverk	83 990	81 170	84 520
Varav rötslam till markanvändning	64 410	61 960	66 840
Varav rötslam till åkermark	19 580	18 840	15 580
Schakt- och jordmassor som går direkt till återbruk	10 070	9 170	17 010
Vattenverksmull till markanvändning	16 080	15 760	12 060
Totalt till direkt återbruk	110 140	106 090⁵⁰	113 580⁵¹

⁴⁶ Korrigering av utfall för 2018 (12 ton), där det skett en felsummering och uppskattning av matavfallsmängden

⁴⁷ Korrigering av utfall för 2018 (101 ton), där det skett en felsummering.

⁴⁸ Verksamhetsavfallet ökar eftersom många och stora projekt pågår.

⁴⁹ Med lastbil till återvinningscentraler (ÅVC).

⁵⁰ Korrigering av utfall för 2018 (102 190 ton), där det skett en felsummering.

⁵¹ Korrigering av utfall för 2018 (11 476), där det skett en felsummering.

Påverkan genom leverantörer (GRI 308 och 414)

Antal leverantörer som granskats enligt kriterier för miljö (308-1) respektive sociala kriterier (414-1)⁵²

	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Andel upphandlingar där krav miljökrav ställts, gäller annonserade upphandlingar > 1 Mkr	100%	100%	100%
Andel upphandlingar där krav sociala krav ställts, gäller annonserade upphandlingar > 1 Mkr ⁵³	89%	-	-
Andel annonserade upphandlade avtal > 2 Mkr där en plan för systematisk uppföljning tagits fram ⁵⁴	95%	95%	42%
Andel annonserade upphandlingar > 1 Mkr där dokumenterad riskanalys finns	71%	66%	25%

Medarbetarnas hälsa och säkerhet (GRI 403)

Arbetsrelaterade skador GRI 403-2

Inrapporterat i system ⁵⁵	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Antal rapporterade olycksfall	42	51	32
Antal rapporterade tillbud	72	73	51

Kunders hälsa och säkerhet (GRI 416)

Antal fall med anmärkningar på dricksvatten (416-2)

	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Vattenprov otjänliga ⁵⁶	0	0	0
Vattenprov tjänliga med anmärkning ⁵⁷	0	5	4
Antal fall som resulterat i böter eller vite	0	0	0

⁵² Utvärdering av leverantörer sker genom att krav ställs vid upphandling och sedan följs upp. I dagsläget är det inte säkerställt att uppföljning verkligen skett enligt plan. Därmed redovisas GRIs indikatorer endast delvis.

⁵³ Ny indikator 2019 som gäller upphandlingar där riskanalys visar att det är relevant att ställa krav och upphandlingar där ingen riskanalys genomförts.

⁵⁴ I denna indikator inkluderas inte de upphandlingar som genomförts med hjälp av extern konsult

⁵⁵ I slutet av 2016 bytte vi incidentrapporteringsystem och därefter har informationsinsatser genomförts för att öka inrapporteringen, vilket troligtvis har ökat antalet rapporterade olycksfall och tillbud. Rättningar och retroaktiva anmälningar har skett i systemet, efter redovisningen för 2018.

⁵⁶ Bekräftade otjänliga prov enligt Livsmedelsverket föreskrifter (SLVFS 2001:30, bilaga 2) vid schemalagda provtagningar.

⁵⁷ Bekräftade anmärkningar enligt Livsmedelsverket föreskrifter (SLVFS 2001:30, bilaga 2) vid schemalagda provtagningar.

Kommunikation om våra tjänster och verksamhet (GRI 417)

Antal fall av incidenter av bristande efterlevnad gällande information och märkning av produkter (417-2)⁵⁸

	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017
Antal incidenter där lagkrav överskridits och som resulterat i böter eller straff	0	-	-
Antal incidenter där lagkrav överskridits och som resulterat i varning	0	-	-
Antal incidenter egna ramverk överskridits (t ex reklamationer, vattenkvalitet)	0	-	-

⁵⁸ Gäller incidenter av bristande information om dricksvattenkvalitet enligt Livsmedelslagen respektive produktkvalitet på avloppsslam enligt riktlinjer i Revaq. Indikatorn har inte följts upp före 2019.

GRI-appendix

Standardupplysningar

Standard-upplysning, GRI	Beskrivning	Sida	Kommentar/Avsnitt
	Organisationsprofil		
102-1	Företagets namn	4	Stockholm Vatten och Avfall
102-2	Viktigaste varumärken, produkter, tjänster	4-6	Verksamhet och affärsmodell
102-3	Lokalisering av företagets huvudkontor	4	Norra Ulvsunda, Stockholm
102-4	Länder företaget har verksamhet i	-	Sverige
102-5	Ägarstruktur och företagsform	4	Verksamhet och affärsmodell
102-6	Marknader där företaget är verksamt, typ av kunder	4-6	Verksamhet och affärsmodell
102-7	Organisationens storlek (antal anställda, nettointäkt, tillgångar, tjänster mm)	49, 4-6	Statistik över anställda (GRI 102-8), Ekonomisk sammanställning koncern, verksamhet och affärsmodell
102-8	Antal anställda uppdelat på anställningsform och kön	49	Statistik över anställda
102-9	Företagets leverantörskedja	29	Påverkan genom leverantörer
102-10	Väsentliga förändringar i företagets storlek, struktur, ägande, leverantörskedja, lokalisering	-	Inga väsentliga förändringar har skett.
102-11	Tillämpning av försiktighetsprincipen	-	Vi följer försiktighetsprincipen enligt Miljöbalken (2 Kap 3 §).
102-12	Externa regelverk, standarder och principer som företaget omfattas av eller stödjer.	43-46	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
102-13	Huvudsakligt medlemskap i organisationer, exempelvis branschsammanlutningar och påverkansorganisationer	-	Svenskt Vatten, Avfall Sverige, 4S och Byggvarubedömningen.
	Strategi		
102-14	Uttalande från VD	2	VD:s-ord
	Etik och integritet		
102-16	Värderingar, principer, standarder och uppförandekoder	42, 45, 49, 28, 30	Antikorruption, Polycys och riktlinjer, Indikator, Påverkan genom leverantörer, Medarbetarnas hälsa och säkerhet

	Styrning		
102-18	Företagets styrning inkl. kommittéer samt styrelseansvar för ekonomisk, miljömässig och social påverkan.	9-11, 43-46	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
	Intressentengagemang		
102-40	Företagets intressenter	47-48	Våra intressenter
102-41	Kollektivavtal	-	Alla anställda omfattas av KFS VA-avtalet. Utöver detta finns också ett antal lokala avtal tecknade.
102-42	Grund för identifiering och urval av intressenter	47-48	Våra intressenter
102-43	Kommunikation med våra intressenter	47-48	Våra intressenter
102-44	Ärenden av vikt som kommit fram i kommunikationen med intressenterna och hur företaget har hanterat dessa	47-48	Våra intressenter
	Rapporteringsprinciper		
102-45	Bolag som ingår i den finansiella redovisningen	4	Stockholm Vatten och Avfall AB (556969-3111) Stockholm Vatten AB (556210-6855) Stockholm Avfall AB (556969-3087)
102-46	Processen för att definiera redovisningens innehåll	13, 46-48	Våra viktigaste hållbarhetsområden, Om hållbarhetsredovisningen
102-47	Identifierade väsentliga aspekter	13-15	Våra viktigaste hållbarhetsområden
102-48	Effekt av och orsak till omräkningar av data som lämnats i tidigare redovisningar.	52, 57	Se fotnoter. Energiförbrukning, Arbetsrelaterade skador,
102-49	Väsentliga skillnader från tidigare års rapporter gällande väsentliga aspekter och avgränsningar.	46	Fler viktiga hållbarhetsområden är medtagna.
102-50	Rapporteringsperiod	-	Verksamhetsåret 20190101 - 20191231.
102-51	Datum för förra redovisningens publicering.	-	14 mars 2019
102-52	Rapporteringscykel	-	Årlig
102-53	Kontakt vid frågor	-	Hållbarhetschef Gofi Aldstam, 08-522 120 00
102-54	Val av rapporteringsnivå GRI	38	GRI Standards Core.
102-55	GRI-index	59-62	
102-56	Extern granskning	46	Om hållbarhetsredovisningen

Upplysningar, viktigaste hållbarhetsfrågorna

Aspekt GRI	Beskrivning	Sida	Kommentar/Avsnitt
GRI 203	Indirekt ekonomisk påverkan		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	15, 36-41	Tabell, Samhällsfunktion - indirekt påverkan
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 36-41	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Samhällsfunktion - indirekt påverkan
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
203-1	Utvecklingen av betydande infrastruktur-investeringar	50-51 36-41	Indikatorer, Samhällsfunktion - indirekt påverkan
203-2	Exempel på betydande indirekt ekonomisk påverkan som identifierats, både positiv och negativ	36-41	Samhällsfunktion - indirekt påverkan
GRI 301	Material		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14, 18-19 20-22	Tabell, Material och avfall från stockholmarna. Verksamhetsmaterial
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 18-19 20-22	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Material och avfall från stockholmarna, Verksamhetsmaterial
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
301-1	Total vikt eller volym av huvudsakliga produktionsmaterial	51-52 18-19 20-22	Indikatorer, Material och avfall från stockholmarna, Verksamhetsmaterial
GRI 302	Energi		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14, 22-24	Tabell, Energi
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 22-24	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Energi
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
302-1	Organisationens energiförbrukning	52-55 22-24	Indikatorer, Energi
302-3	Energiintensitet	53	Indikatorer
GRI 305	Utsläpp till luft		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14, 24-26	Tabell, Utsläpp till luft
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 24-26	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Utsläpp till luft
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering

Aspekt GRI	Beskrivning	Sida	Kommentar/Avsnitt
305-1	Direkta utsläpp av växthusgaser (Scope 1 GHG)	54 24-26	Indikatorer, Utsläpp till luft
305-2	Indirekta utsläpp av växthusgaser från köpt energi (Scope 2 GHG)	55 24-26	Indikatorer, Utsläpp till luft
GRI 306	Utsläpp till vatten samt avfall		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14, 15-18 26-28	Tabell, Utsläpp till vatten, Verksamhetens restprodukter och avfall
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 15-18 26-28	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Utsläpp till vatten, Verksamhetens restprodukter och avfall
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
306-1	Utsläpp till vatten per kvalitet och recipient	55 15-18	Indikatorer, Utsläpp till vatten
306-2	Avfall per typ och hanteringsmetod	56 26-28	Indikatorer, Verksamhetens restprodukter och avfall
GRI 308	Leverantörsbedömning - miljö		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14 28-29	Tabell, Påverkan genom leverantörer
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 28-29	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Påverkan genom leverantörer
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
308-1	Andel leverantörer som granskats avseende miljökriterier	57 28-29	Indikatorer, Påverkan genom leverantörer. Redovisas endast delvis, då tillräcklig data saknas.
GRI 403	Medarbetares hälsa och säkerhet		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14 30-31	Tabell, Medarbetarnas hälsa och säkerhet
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 30-31	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Medarbetarnas hälsa och säkerhet
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
403-2	Arbetsrelaterade skador	57 30-31	Indikatorer, Medarbetarnas hälsa och säkerhet
GRI 414	Social leverantörsbedömning		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	14 28-29	Tabell, Påverkan genom leverantörer
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 28-29	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Påverkan genom leverantörer

Aspekt GRI	Beskrivning	Sida	Kommentar/Avsnitt
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
414-1	Andel leverantörer som granskats avseende sociala kriterier	57 28-29	Indikatorer, Påverkan genom leverantörer. Redovisas endast delvis, då tillräcklig data saknas.
GRI 416	Kunders hälsa och säkerhet		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	15 32-34	Kundernas hälsa och säkerhet
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 32-34	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall, Kundernas hälsa och säkerhet
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
416-2	Antal fall med anmärkningar på dricksvatten	57 32-34	Indikatorer, Kundernas hälsa och säkerhet
GRI 417	Marknadsföring och märkning av produkter och tjänster		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	15 34-35	Kommunikation om våra tjänster och verksamhet
103-2	Beskrivning av styrning	9-11 43-46 34-35	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
103-3	Utvärdering av styrning	45-46	Uppföljning och utvärdering
417-2	Antal fall av incidenter av bristande efterlevnad gällande information och märkning av produkter	58	Indikatorer

Hållbarhetsrapporten har godkänts för utfärdande av styrelsen.

Stockholm den 3 mars 2020

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten
Till bolagsstämman i Stockholm Vatten och Avfall AB, 556969-3111

UPPDRAG OCH ANSVARFÖRDELNING

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten för räkenskapsåret 2019 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

GRANSKNINGENS INRIKTNING OCH OMFATTNING

Min granskning har skett enligt FARs rekommendation RevR 21 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att min granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Jag anser att denna granskning ger mig tillräcklig grund för mitt uttalande.

UTTALANDE

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Stockholm den 3 mars 2020

Fredric Hävrén
Auktoriserad revisor

Stockholm Vatten och Avfall är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus. Varje dag, året runt förser vi 1,5 miljoner stockholmare med rent och gott kranvatten, renar avloppsvatten och ser till att avfallet tas om hand. Tillsammans med invånare, företag och andra intressenter arbetar vi för att Stockholm ska bli världens mest hållbara stad.

Stockholm Vatten och Avfall

Tel 08-522 120 00

kund@svoa.se

www.svoa.se

En del av Stockholms stad